

VISAS ĪRIJAS
PROGRAMMA IMIGRANTU
VECĀKIEM



INFORMĀCIJAS PAKETE
ZIEMEĻĪRIJA

Pateicība

Šīs informācijas paketes izveidošanā ir iesaistīti daudzi, un mēs gribam izteikt pateicību par līdzdalību ikvienam no viņiem.

Pirmkārt, mēs gribam pateikties ārzemju atbalstītājiem, kas mums piešķir finansu resursus šīs paketes izveidei.

Otrkārt, mēs gribam pateikties visai projekta vadības komitejai un tās biedriem, kas ziedoja savu laiku un resursus šīs rokasgrāmatas tapšanā.

Treškārt, mēs gribam pateikties mūsu konsultatīvajai komitejai, kura piesaistīja praktiķus un vecākus gan no Īrijas, gan Ziemeļīrijas, daudzi no kuriem paši ir imigranti.

Tāpat arī mēs izsakām lielu atzinību un esam pateicīgi visiem, kas izteica savus komentārus un vērtējumu, kā arī paši ievietoja atsevišķas sadaļas, tostarp Barnardos Tuar Ceatha, integrācijas ministrijas ofisam, Ziemeļīrijas atstumtības izskaušanas dienestam un Veselības aizsardzības dienestam, kā arī padomdevējiem no ISPC.

Mēs vēlamies pateikties visiem, kas palīdzēja tīri praktiski, gan vecākiem, gan jauniešiem, kuri piedalījās un mūs konsultēja visā Īrijā, tostarp arī sazinoties ar mums, izmantojot mūsu interneta mājas lapu. Paldies par jūsu atbalstu un nepieciešamās informācijas nodrošināšanu šīs informatīvās paketes izveidošanai.

Un vissbeidzot, liels paldies ikvienam, kurš atbalstīja šo programmu. Paldies!

Fiona Dwyer (visa IPIP projekta koordinatore, ISPC)

Mary Nicholson (visu IPIP projektu un padomdevēju vadītāja, ISPC)

Ievads

Ceļvedis: ir visas Īrijasimigrantu vecākiem domātā programma - 24 mēnešu ilgs projekts, kura mērķis ir palīdzēt iebrāucēju vecākiem veidot dzīvi un rūpēties par bērniem Īrijā.

Resursu pakete ir viens no trim projekta gala produktiem.

Resursu pakete ir noformēta kā rokasgrāmata vecākiem, kuri pārcēlušies uz Īriju. Tajā atrodama jaunākā informācija, kas sadalīta sešās dažādās tēmās, turklāt ir norādīta arī informatīvā saikne ar citiem resursiem, kur pieejama papildus informācija.

Katra sadaļa ir nodalīta, lai būtu vieglāk uztverama un atrodama, ja kāda sadaļa jums ir īpaši svarīga, jūs uzreiz varat to atrast.

Pirmā sadaļa:

Dzīve Īrijā – īss apraksts

Otrā sadaļa:

Dzīve Īrijā – praktiska informācija

Trešā sadaļa:

Juridiskā informācija

Ceturtnā sadaļa:

Veselības un sociālo pakalpojumu sistēma

Piektā sadaļa:

Izglītības sistēma

Sestā sadaļa:

Izklaide un sabiedriskās aktivitātes

Sadaļas ir sadalītas jautājumu un atbilžu veidā vai arī tajās tiek sniegta informācija par doto tēmu. Tādējādi jums būs vienkāršāk atrast atsevišķu sadaļu vai saņemt atbildi uz noteiktu jautājumu.

Visu sešu sadaļu beigās ir atrodams šeit lietoto saīsinājumu un akronīmu saraksts, kā arī terminu skaidrojumi.

Saturs

Pirmā sadaļa:

Dzīve Ziemeļīrijā – īss apraksts 5

Otrā sadaļa:

Dzīve Ziemeļīrijā – praktiska informācija 7

Trešā sadaļa:

Juridiskā informācija, Ziemeļīrija 15

Ceturrtā sadaļa:

Veselības un sociālo pakalpojumu sistēma 19

Piektā sadaļa:

Ziemeļīrijas izglītības sistēma 25

Sestā sadaļa:

Izklaide un sabiedriskās aktivitātes 31

Skaidrojošā vārdnīca 33

Saīsinājumi un akronīmi 34

Kur meklēt informāciju?

- Informācija par iedzīvotājiem?Skat. 1. sadaļu
- Informācija par rēķinu maksājumiem?Skat. 2. sadaļu
- Informācija par mājokļa Iri?Skat. 2. sadaļu
- Informācija par mana bērna tiesībām?Skat. 3. sadaļu
- Informācija par vardarbību mājās?Skat. 3. sadaļu
- Informācija par potešanu?Skat. 4. sadaļu
- Informācija par pārraudzību?Skat. 4. sadaļu
- Informācija par mājas darbiem?Skat. 5. sadaļu
- Informācija par disciplīnu skolā?Skat. 5. sadaļu
- Informācija par kultūru?Skat. 6. sadaļu
- Informācija par bibliotēkām?Skat. 6. sadaļu



Svarīgākie fakti

Ziemeļrija atrodas uz Īrijas salas. Tā atrodas salas ziemeļu daļā.

Ziemeļrija ir 1 741 619 iedzīvotāju (2006. gada dati).

Galvenā Ziemeļrijas pilsēta ir Belfāsta.

Ziemeļrijas oficiālā naudas vienība ir sterliņu mārciņa un to pieņem ar zīmi £ pirms cenas.

Oficiālā valoda Ziemeļrijā ir angļu.

Ziemeļrija ir Lielbritānijas un Ziemeļrijas Apvienotās Karalistes sastāvdaļa.

Īrijas ģeogrāfija

Kur atrodas Ziemeļrija?

Ziemeļrija atrodas uz Īrijas salas, kas savukārt atrodas Eiropas ziemeļrietumos. Uz austrumiem no Īrijas atrodas Lielbritānija (Anglija, Skotija un Velsa), kuru no Īrijas atdala Īru jūra.

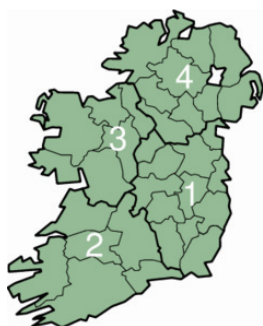
Ziemeļrija (Apvienotās Karalistes sastāvdaļa) aizņem vienu sest-daļu no salas teritorijas, savukārt Īrijas Republika aizņem piecas sestdaļas.

Ziemeļrija ir sadalīta 6 novados, kas, veido Ulsteras provinci.



Īrijas provinces

- 1 – Lenstera
- 2 – Manstera
- 3 – Konahta
- 4 – Ulstera



Ulstera

Ulsteras province atrodas salas ziemeļos. Lielākā daļa Ulsteras ietilpst Ziemeļrijā un tās sastāvā ir pavisam deviņi novadi. Seši novadi pieder Ziemeļrijai, bet atlikušie trīs Īrijas Republikai.

| Nosaukums | Attiecīgais Īru nosaukums | Novada pilsēta |
|--------------|---------------------------|----------------|
| Antrima | Aontroim | Belfāsta |
| Armagh | Árd Mhacha | Armagh |
| Douna | Dún | Daunpatrika |
| Fermanaga | Fir Manach | Eniskilena |
| Londonderija | Doire | Derija |
| Tyrone | Tir Eoghain | Omagh |

Īss ieskats Ziemeļrijas vēsturē

Kāda ir Ziemeļrijas vēsture?

Īrijas vēsture ir ļoti sena, un tās pirmsākumi datēti 7. gs. pirms mūsu ēras. Pirmie cilvēki te ieradusies no Skotijas Lielbritānijā.

Īriju ir iekarojuši daudzi, ieskaitot ķeltus, vikingus, normāņus un angļus.

Anglija Īrijā valdīja apmēram 800 gadus, līdz pat 1916. gadam, kad notika Lielbritānijas sacelšanās. Tad nacionālisti deklarēja Īriju kā neatkarīgu republiku.

1920. gadā Īrijas valdība izdeva likumu un nodalīja Ziemeļriju (seši novadi salas ziemeļos) un Dienvidriju (atlikušie 26 novadi). 26 dienvidu novados dominējošā bija katoļu baznīca, bet sešos ziemeļu rajonos – protestantu baznīca.

1921. gadā Ziemeļrija tika oficiāli noteikta kā Lielbritānijas daļa, atsaucoties uz 1920. gadā izdoto Īrijas valdības likumu, un tika izveidota Ziemeļrijas autonomija.

Īru republikāņu armija (IRA) pieprasīja visu Īrijas salu atzīt par Īru brīvvalsti (patreizējo Īrijas Republiku), savukārt unionistu prasība bija - atstāt Ziemeļriju Lielbritānijas sastāvā.

Ziemeļrijas katoļi uzskatīja, ka protestantu unionisti, pārvaldot teritoriju, viņus diskriminē.

1966. gadā sākās bruņoti nemieri, kas Ziemeļrijā ilga 30 gadus.

1969. gadā uz Ziemeļriju drošības uzturēšanai tika nosūtīta britu armija.

1972. gadā Ziemeļrijā notika visasiņainākie konflikti.

1985. gadā tika parakstīts anglo-īru (Anglo-Irish) līgums starp Lielbritāniju un Ziemeļriju, kas noteica, ka Ziemeļrija paliks neatkarīga tikmēr, kamēr tā būs Ziemeļrijas iedzīvotāju vairākuma griba.

1998. gadā Lielbritānijas un Īrijas Republikas vadītāji parakstīja tā saucamo "Lielās Piektdienas līgumu".

2005. gadā IRA publiski paziņoja par savu bruņotās kampaņas pārtraukšanu.

2007. gada 8. maijā notika lēmuma atgriešana Ziemeļrijai (skat. nākamo sadaļu "Valdība").

Valdība

Vai Ziemeļrijā ir valdība?

Jā, lai gan Ziemeļrija ir Lielbritānijas sastāvdaļa, tai ir sava valdība.

Varas atgriešanu (varai no Britu valdības pārejot uz Ziemeļriju) veica Ziemeļrijas asambleja otrdienā, 2007. gada 8. maijā un saskaņā ar vēlēšanu rezultātiem, Ziemeļriju pārvalda 12 ministri, kas ievēlēti no četrām partijām.

Kas ir atbildīgs par Ziemeļriju?

Par valdības darbu ir atbildīgi premjerministrs un premjerministra vietnieks. Abi kopā tie veido premjera un premjera vietnieka kabinetu (OFMDFM).

Par 10 dažādām nozarēm atbildīgi ir nozaru ministri, tostarp par izglītību, veselību, sociālajiem jautājumiem utt.

Premjerministrs, premjerministra vietnieks un desmit nozaru ministri veido izpildvaru, kas kopējās sanāksmēs lemj par galvenajiem jautājumiem un nosaka departamentu darba virzienus.

Kā sauc parlamentu?

Ziemeļrijas parlamenta nosaukums ir Ziemeļrijas asambleja. Tā ir pilnvarota izstrādāt likumus un pieņemt lēmumus par Ziemeļrijas valdības departamentu darbību.

Izpildkomiteja, kas Asamblejas vārdā veic izpildfunkcijas, iesniedz izskatīšanai Asamblejā sagatavotus likumprojektu priekšlikumus. Izpildkomiteja katru gadu sagatavo arī budžeta priekšlikumus, kurus iesniedz apstiprināšanai asamblejā.

Kā sauc parlamenta pārstāvjus?

Patreiz asamblejā ir 108 vēlēti likumdevēju asamblejas (MLA) locekļi. MLAs pienākums ir pārstāvēt savu vēlētāju intereses.

Vai es varu balsot vēlēšanās?

Jūs varat piedalīties vēlēšanās, ja esat Apvienotās Karalistes, Īrijas Republikas, Maltas vai Kipras pilsonis. Ja esat citas Eiropas Savienības valsts pilsonis, jūs varat piedalīties Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Iedzīvotāju sastāvs

Cik daudz cilvēku dzīvo Ziemeļrijā?

Patreiz Ziemeļrijā ir 1 741 619 iedzīvotāju (2006. gada NISRA dati)

No visiem 1 741 619 iedzīvotājiem 853 404 ir vīrieši un 888 215 sievietes.

Kopā:

- 380 141 ir vecumā 0 - 16 gadi;
- 343 298 ir vecumā 16 - 29 gadi;
- 375 419 ir vecumā 30 - 44 gadi;
- 403 414 ir vecumā 45 - 64 gadi;
- 239 347 ir vecumā 65 un vairāk.

Kura ir lielākā pilsēta?

Ziemeļrijas lielākā pilsēta iedzīvotāju skaita ziņā ir Belfāsta. Tajā dzīvo 268 000 cilvēku.

Kura pēc iedzīvotāju skaita ir otrā lielākā Ziemeļrijas pilsēta?

Pēc 2006. gada Ziemeļrijas Statistikas un pētījumu aģentūras (NISRA) datiem iedzīvotāju skaita ziņā otra lielākā Ziemeļrijas pilsēta ir Lisburna ar 112 929 iedzīvotājiem.

Nauda

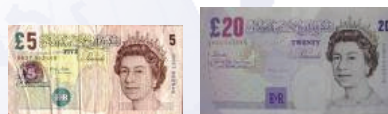
Kādas naudas vienības ir Ziemeļrijā?

Ziemeļrija ir Apvienotās Karalistes un Lielbritānijas sastāvdaļa, un te lietotās naudas vienības ir sterliņu mārciņas.

Kā izskatās sterliņu mārciņas?

Ziemeļrijā ir pavisam četrus dažādu nomināciju banknotes.

£50, £20, £10, £5



Kā izskatās monētas?

Ziemeļrijā ir pavisam 8 dažādu nomināciju monētas.



£2, £1, 50p, 20p, 10p, 5p, 2p, un 1p

Pie sīknaudas monētām raksta klāt burtu "p" un tas nozīmē pensu. Vienā mārciņā ir 100 pensu.

Noderīga kontaktinformācija

Vairāk par Ziemeļrijas ģeogrāfiju var uzzināt

[Vides Departamentā](#)

Telefons: (028) 9054 0540

Mājas lapa: <http://www.doeni.gov.uk/>

Vairāk par Ziemeļrijas vēsturi var uzzināt -

[Īru vēsture internetā](#)

Mājas lapa: <http://www.irishhistoryonline.ie/>

Vairāk par Ziemeļrijas pārvaldes sistēmu var uzzināt -

[Ziemeļrijas izpildvars](#)

Mājas lapā: www.northernireland.gov.uk

Vairāk par Ziemeļrijas iedzīvotājiem var uzzināt -

[Ziemeļrijas Statistikas un pētījumu aģentūras](#)

Mājas lapā: <http://www.nisra.gov.uk/>

Mājokļi

Kā un kur atrast dzīvesvietu Ziemeļīrijā?

Ziemeļīrijā pamatā ir trīs mājokļu veidi:

- Izīrēt mājvietu no privātpersonas.
- Iegādāties savu īpašumu.
- Saņemt sociālo mājokli.

No privātpersonas izīrēts mājoklis

Kur un kā es varu izīrēt mājokli?

Lai izīrētu mājokli, jāmeklē sludinājumi avīzēs vai internetā, kur piedāvā īrēt gan atsevišķus mājokļus, gan īrēt mājokli kopā vēl ar kādu. Divi populārākie tīmekļa meklētāji ir:

<http://www.letbynet.com> un <http://www.letsni.com/>

Kādas mājokļus piedāvā īrēt?

Ir daudz dažādu mājokļu veidu, ko var īrēt. Tās ir gan atsevišķas mājas, gan mājas, kurās ir iekārtoti atsevišķi dzīvokļi, gan modernas daudzdzīvokļu mājas ar apartamentiem.

Kas ir studija?

Studija ir mazs dzīvoklis, kurā guļamistaba ir apvienota ar dzīvojamu istabu vienā telpā un, kurā vienā pusē ir iekārtota virtuve. Parasti studijām ir arī vannas istaba.

Vai man pašam jāsaģādā mēbeles?

Nē, pārsvarā īres mājokļi ir mēbelēti. Tas nozīmē, ka tur jau ir vismaz minimāls nepieciešamo mēbeļu, bet jūs varat izīrēt arī nemēbelētus dzīvokļus.

Cik bieži man jāmaksā īre?

Īri parasti maksā reizi mēnesī, bet tas atkarīgs no tā, kā jūs vienojaties ar mājas izīrētāju.

Kas ir nomas līgums?

Nomas līgums ir vienošanās starp mājas izīrētāju (īpašnieku vai īpašnieka pilnvarotu pārstāvi) un īrnieku. Nomas līgums ir juridisks dokuments un tajā jābūt norādītai šādai informācijai:

- Īpašnieka vai īpašnieka pārstāvja vārds.
- Īres maksa.
- Īpašuma adrese.
- Cik bieži maksājama īre.
- Laiks (datumi) no kura līdz kuram īpašums tiek izīrēts.
- Mājoklī esošo mēbeļu un citu mantu saraksts.

Kas ir īres grāmata?

Īres grāmata ir piezīmju burtnīca, kurā tiek atzīmēta visa iepriekšminētā informācija un īres maksas. Īres grāmatu jūs varat pieprasīt savam izīrētājam, tās ir jūsu tiesības.

Kas ir depozīts?

Depozīts ir iemaksa vismaz viena mēneša īres maksas apmērā (var būt arī lielāka), kuru jūs samaksājat izīrētājam, ievācoties mājoklī. Izīrētājs šo iemaksu patur un izmaksā jums atpakaļ, kad beidzas jūsu īres līguma termiņš, ja īpašumam nav nodarīti nekādi bojājumi. Ja ir kādi bojājumi, tad izīrētājs depozītu var paturēt.

Kas ir diskriminācija?

Ja jūs īrējat īpašumu, jūs varat saskarties ar diskrimināciju. Cilvēki, kas jums izīrē īpašumu, nedrīkst diskriminēt jūs jūsu ādas krāsas, dzimuma, invaliditātes, seksuālās orientācijas vai reliģiskās piederības dēļ. Izīrētāji pārkāpj likumu, ja jūsu ādas krāsas, dzimuma, invaliditātes, seksuālās orientācijas vai reliģiskās piederības dēļ viņi:

- atsaka jums izīrēt īpašumu vai piedāvā izīrēt to ar sliktākiem noteikumiem ne kā citiem;
- dažādi kavē izīrēšanu, liekot jums nepamatoti ilgi gaidīt;
- izvirza jums savādākus noteikumus nekā citiem īrniekiem, kā, lietot kādas noteiktas telpas vai pakalpojumus, piemēram, dārzu vai veļas mazgātuvī;
- padzen jūs vai tīrīt.

Mājoklis kā privātpašums.

Vai es varu iegādāties māju vai dzīvokli?

Nekustamais īpašums Ziemeļīrijā ir ļoti dārgs.

Kā es varu nopirkt māju vai dzīvokli?

Mājas un dzīvokļus visā Īrijā, tostarp pilsētās, pārsvarā pārdod nekustamā īpašuma aģenti. Pārdodamos īpašumus var atrast arī avīzēs un internetā.

Kādas nodevas man būs jāmaksā?

Ja jūs pārkat nekustamo īpašumu, jums būs jāmaksā šādas nodevas:

- Plānošanas nodeva.
- Novērtējuma nodeva.
- Valsts zemes nodoklis - Tas jāmaksā gadījumā, ja īpašums maksā vairāk kā £125 000 un tas sastāda 1% no pārdošanas cenas.
- Zemes reģistra nodeva.
- Pašvaldības nodeva.
- Maksa hipotēkas aizdevējam vai tam, kurš jums šo hipotēku kārtu, piemēram, hipotēkas brokerim, ja tādu izvēlaties.
- Pircēja samaksa juristam.
- Pievienotās vērtības nodoklis (VAT).
- Pārceļšanās izmaksas.
- Visi beigu/noslēdzošie rēķini, piemēram, gāze, elektrība jūsu patreizējā dzīves vietā, kuri jums vēl jāsamaksā.

Sociālais mājoklis

Kas ir sociālais mājoklis?

Sociālo mājokļu izīrēšanu nodrošina mājokļu administrācijas un mājokļu asociācijas. Sociālo mājokļu izīrētāju uzdevums ir nodrošināt cilvēkus ar labas kvalitātes mājokļiem par pieejamām cenām tiem, kuri nonākuši grūtībās. Dažādi sociālo mājokļu izīrētāji ir neatkarīgas organizācijas, un to piedāvājums var būt dažāds.

Kā es varu pieteikties, lai saņemtu sociālo mājokli?

Ja vēlaties pieteikties, lai saņemtu mājokļu administrācijas vai reģistrētas mājokļu asociācijas sociālo dzīvokli vai māju, jums jāaizpilda pieteikuma veidlapa. Tā ir vienota veidlapa visiem izīrētājiem, un jūs to varat saņemt jebkurā mājokļu administrācijā vai mājokļu asociācijas birojā. Kad veidlapa ir aizpildīta, tā jāiesniedz kādam no sociālo mājokļu izīrētājiem.

Iesnieguma veidlapu var lejupielādēt arī internetā:

http://www.nihe.gov.uk/housing_application.pdf

Kas notiek tālāk?

Pēc tam mājokļu administrators ieradīsies pie jums, apsekos jūsu vajadzības un pierēģistrēs jūs rindā uz mājokli, lai jūs to saņemtu pēc iespējas ātrāk.

Plašāku informāciju jūs varat atrast internetā: http://www.nihe.gov.uk/housing_selection_scheme_booklet.pdf

Ja jums nepieciešama palīdzība, lai saprastu angļu valodu, mājokļu administrators jums palīdzēs ar tulkošanu.

Jūs varat arī piezvanīt uz vietējo biroju (to jūs varat atrast internetā, ievadot savu pasta kodu mājas lapā http://www.nihe.gov.uk/index/contact_us_home/office_finder.htm), vai arī piezvanīt pa numuru 08448 920 900 un pateikt, kādā valodā jums nepieciešama palīdzība.

Bankas konti

Kāpēc man vajadzīgs konts bankā?

Ja dzīvojat un strādājat Ziemeļrijā, saprātīgi atvērt bankas kontu. Daudzi darba devēji maksā algu tieši darbinieka kontā, jūs varat veidot iekrājumus, kā arī tieši no konta nomaksāt komunālo pakalpojumu rēķinus.

Kāda veida bankas šeit ir?

Ziemeļrijā ir vairāku veidu finanšu institūcijas: bankas, krājsabiedrības, kredītapvienības un pasts, kur varat atvērt bankas kontu.

Visas bankas un krājsabiedrības vada Finanšu pakalpojumu administrācija. Administrācija ir izveidojusi vadlīnijas, kas palīdzēs jums naudas lietās: <http://www.moneymadeclear.fsa.gov.uk/>

Kas man jāzina, lai atvērtu kontu bankā?

Kad jūs atverat bankā norēķinu kontu, jums jāzina, kādus pakalpojumus kopā ar kontu jūs varat saņemt, kādas nodevas maksāsit un kādi naudas atvilkumi tiks veikti. Daudzas bankas pārsvarā piedāvā bezmaksas konta apkalpošanu (uz dažādiem noteikumiem), bet jums tas noteikti jānoskaidro attiecīgajā bankā vai krājsabiedrībā.

Ko nozīmē - norēķinu konts?

Norēķinu konts jums ļauj veikt ikdienas banku operācijas (samaksāt rēķinus, saņemt algu tieši kontā, veikt naudas pārvedumus utt.).

Norēķinu kontus piedāvā tikai bankas un krājsabiedrības.

Ko nozīmē - depozīta konts?

Depozīta konts ļauj veidot uzkrājumus, un jūs varat saņemt procentus par veiktajiem noguldījumiem. Šādus kontus piedāvā lielākā daļa finanšu pakalpojumu firmu – bankas, krājsabiedrības un kredītapvienības.

Kad jūs atverat depozīta kontu, noteikti noskaidrojiet, cik procentus jūs varat nopelnīt ar saviem noguldījumiem. Tāpat arī noskaidrojiet, kā jūs nepieciešamības gadījumā varat izņemt naudu no depozīta konta.

Kā es varu atvērt kontu bankā?

Lai atvērtu bankas kontu, jums jāiet uz vietējo banku un jāaizpilda pieteikuma veidlapa. Jums jāņem līdzi apstiprinājums par dzīves vietu un identifikācijas dokuments (skat. zemāk).

Kā es varu pierādīt savu identitāti?

Apliecināt identitāti jūs varat ar šādiem dokumentiem, kuros norādīts jūsu vārds un dzimšanas dati:

- Pase.
- Derīgas autovadītāja tiesības.
- Derīga identitātes karte ar fotogrāfiju, ko izdevis atzīts darba devējs.
- Derīga studentu apliecība ar fotogrāfiju, ko izdevusi atzīta trešā līmeņa koledža.

Kā es varu pierādīt savu adresi?

Apliecināt savu adresi jūs varat ar šādiem dokumentiem:

- Ar komunālo maksājumu rēķinu, kurā minēts jūsu vārds (piemēram, elektrības, gāzes vai telefona rēķins).
- Derīgas autovadītāja tiesības.
- Pensijas grāmatiņa.
- Derīgs oriģināls bankas konta izraksts, kurā minēts jūsu vārds.

Ko darīt, ja rodas šūdzības?

Ir vairākas lietas, ko jūs varat darīt, ja jums ir problēmas ar bankas konta atvēršanu.

1. solis: Sakiet, ka gribat runāt ar vadītāju vai filiāles vadītāju. Ja pēc šīm sarunām neesat atrisinājis problēmu, varat šūdzēties finanšu pakalpojumu ombudsmenim.

2. solis: Jūs varat kontaktēties ar finanšu ombudsmņa dienestu arī internetā <http://www.financial-ombudsman.org.uk/>. Jūs varat arī rakstīt vēstuli ombudsmenim: South Quay Plaza, 183, Marsh Wall, London E14 9SR; zvanīt pa telefonu 0845 080 1800 vai rakstīt e-pasta vēstuli complaint.info@financial-ombudsman.org.uk.

Komunālie pakalpojumi

Kas ir komunālie pakalpojumi?

Komunālie pakalpojumi ir elektroapgāde, gāze, ūdens utt., ko nodrošina valsts, bet tie ir maksas pakalpojumi.

Elektrība

Kas uzrauga elektroenerģijas padevi Ziemeļrijā?

Pakalpojumus, kas saistīti ar elektroenerģijas padevi, Ziemeļrijā nodrošina uzņēmums Ziemeļrijas enerģija (NIE).

Kā es varu nokārtot, lai rēķini par elektrību būtu adresēti man?

Dažas dienas pirms pārvākšanās uz jaunu mājokli, jums jāzvana uz pakalpojumu sniegšanas palīdzības tālruni 08457 455 455. No jums tiks pieprasīti šādi dati:

- Jūsu dzimšanas datums.
- Jaunības uzvārds.
- Telefona numurs.

Vēl jums būs jāuzrāda:

- Jūsu adrese.
- Jūsu iepriekšējā adrese.
- Skaitītāja sērijas numurs (skaitītāja priekšpusē).
- Skaitītāja rādījumus.

Vēl jums tiks prasīts jūsu izīrētāja vārds un telefona numurs, ja dzīvojat īrētā mājoklī.

Cik bieži es saņemšu elektrības rēķinus?

Elektrības rēķinus mājās saņemiet ik pēc trīs mēnešiem.

Cik ilgā laikā man jānomaksā rēķins?

Lai netiktu pārtraukta elektroenerģijas padeve, elektrības rēķins jums jānomaksā 14 dienu laikā.

Ko tas nozīmē – skaitītāja rādījums?

Elektroenerģijas skaitītājs ir mehānisms, kas uzstādīts jūsu mājā, un tas uzskaita, cik daudz elektrības iztērēts. Lai aprēķinātu, cik daudz jums jāmaksā par patērēto elektrību, pie jums ierodas darbinieks, kas pieraksta jūsu skaitītāja rādījumus.

Kā es varu samaksāt par elektrību?

Ir vairāki veidi, kā samaksāt elektrības rēķinus. Jūs to varat izdarīt šādi:

- Kā tiešo maksājumu no bankas konta (ērti, ja jums algu ieskaita kontā). Tā jūs arī ietaupāt, jo saņemat atlaidi. Jautājiet bankas darbiniekiem.
- Nosūtot pa pastu čeku. Šādā gadījumā uz aplokšnes nav jālīmē marka.
- Ar debeta vai swich karti (arī pa telefonu vai internetā): <http://www.nieenergyonline.co.uk/homeenergy/onlineservices/index.asp>
- Zvanot pa telefonu 08457 455 455 (8:00 – 8:00 pirmdienās - piektdienās un sestdienās no 9:00 – 13:00)
- Veikalos, kuros ir uzraksti PayPoint vai PayZone (maksājumus pieņem tikai skaidrā naudā).

Vai ir vēl citi veidi, kā samaksāt par elektrību?

Jā, jūs varat uzstādīt arī īpašus skaitītājus Pay As You Go, kuri darbojas līdzīgi kā top-up (atjaunošanas kartes) mobilajiem telefoniem. Proti, jūs vispirms samaksājat noteiktu summu un tad attiecīgi lietojat elektrību.

Lai uzstādītu šādus skaitītājus, sazinieties ar klientu apkalpošanas dienestu.

Kas notiks, ja es nebūšu mājās, kad atnāks skaitītāju rādītāju nolasišanas darbinieks?

Ja nebūsit mājās, tad varat nosaukt rādītājus pa telefonu, aizsūtīt pa e-pastu vai ierakstīt mājas lapā speciālā formā:

Pa telefonu – zvaniet 08456 093 030, nosauciet savu vārdu, adresi, klienta numuru, un skaitītāja rādījumu. Varat zvanīt visu diennakti.

E-pastā – uzrakstiet savu vārdu, adresi, klienta numuru un skaitītāja rādījumu, sūtiet meter.reading@nie.co.uk.

Internetā – aizpildiet formu www.nie.co.uk/customerinformation/meterreading.htm

Kā es varu sūdzēties?

1. solis: Zvaniet Ziemeļīrijas enerģijai pa numuru 08457 455 455.

2. solis: Ja jautājums nav atrisināts, tad rakstiet klientu apkalpošanas dienesta vadītājam:

120, Malone Road, Belfast BT9 5HT vai sūtiet e-pastu complaints@nieenergy.co.uk.

3. solis: Ja jūs joprojām neapmierina risinājumi, tad griezties klientu padomē: Elizabeth House, 116, Hollywood Road, Belfast BT4 1NY vai rakstiet e-pasta vēstuli: complaints@consumercouncil.org.uk.

Gāze

Kā pārziņā atrodas gāzes apgāde Ziemeļīrijā?

Galvenais gāzes (balonos un cauruļvadu pieslēgumi) piegādātājs ir Phoenix Gas. Plašākai informācijai zvaniet pa telefonu 08454 555555 vai rakstiet info@phoenixnaturalgas.com.

Kā es varu nomaksāt rēķinus par gāzi?

Ir vairāki veidi, kā samaksāt rēķinus par gāzi.

Jūs varat maksāt:

- Kā tiešo maksājumu (nauda tiks pārskaitīta tieši no jūsu bankas konta).
- Ar debeta karti, zvanot pa 0845 900 5253 vai internetā https://server2-sweb.tibus.net/phoenix/pay_your_bill/.
- Ar enerģijas taupības karti veikalos, kur izvietota PayPoint zīme.

Vai ir vēl kādi maksāšanas veidi?

Jā, jūs varat uzstādīt arī īpašus skaitītājus Pay As You Go, kuri darbojas līdzīgi kā top-up (atjaunošanas kartes) mobilajiem telefoniem. Proti, jūs vispirms samaksājat noteiktu summu un tad attiecīgi lietojat gāzi.

Jūs varat saņemt klienta karti ar skaitītāju. Ar šo karti jūs varat apmaksāt tā saucamās top-ups (atjaunošanas kartes) skaidrā naudā veikalos, kur izvietota PayPoint zīme.

Ko darīt, ja es sajūtu gāzes noplūdi?

Ja sajūtat gāzes noplūdi, nekavējoties zvaniet 0800 002 001. Šis ir diennakts telefons.

Kā es varu sūdzēties?

1. solis: Zvaniet Phoenix Gas pa telefonu 0845 900 5253 vai rakstiet e-pastu info@phoenixsupplyni.com.

2. solis: Ja jautājums nav atrisināts, tad rakstiet klientu apkalpošanas dienesta vadītājam: Phoenix Supply Ltd, 197 Airport Road, Belfast BT3 9ED.

3. solis: Ja jūs vēl joprojām neapmierina risinājumi, tad griezties klientu padomē: Elizabeth House, 116, Hollywood Road, Belfast BT4 1NY vai rakstiet e-pasta vēstuli: complaints@consumercouncil.org.uk.

Maksa par ūdeni.

Vai Ziemeļīrijā ūdens ir bez maksas?

Nē, Ziemeļīrijā kopš 2007. gada ir jāmaksā par ūdeni un kanalizāciju.

Kas maksā par ūdeni un kanalizāciju?

Šos rēķinus maksā persona, kas maksā arī citus mājās saņemto rēķinus (tam nav obligāti jābūt mājas īpašniekam).

Ja Jūsu māja ir pieslēgta kopējai kanalizācijas sistēmai, tad jūs par to maksājat, bet ja jums ir sava kanalizācijas ūdeņu savākšanas tvertne, tad jūs maksājat par tās iztukšošanu.

Kā tiek aprēķināta maksa par ūdeni un kanalizāciju?

Maksa par ūdeni un kanalizāciju veidojas no divām daļām. Pirmā ir pastāvīgā daļa, un tā ir apmēram £55 gadā, otra ir mainīgā daļa, kuru aprēķina vadoties no mājokļa vērtības.

Kādi ir ūdens rēķinu veidi?

Jūsu rēķinus var sagatavot trīs veidos:

- Standarta tarifs – lielākā daļa cilvēku maksā par ūdeni atkarībā no tā, cik maksā viņu mājoklis.
- Samazinātais tarifs – daudzi cilvēki ar maziem ienākumiem, maksā pazeminātu cenu.
- Uzskaites tarifs – no 2007. gada visās jaunajās mājās un mājās, kuras tiek pieslēgtas ūdensvadām pirmoreiz, tiek uzstādīti ūdens skaitītāji. Rēķini tiek izrakstīti atbilstoši skaitītāju rādījumiem.

Atkritumu savākšana un otrreizējā pārstrāde

Kas ir atbildīgs par atkritumu savākšanu?

Ziemeļrijā vietējās pašvaldības ir atbildīgas par atkritumu savākšanu un izvešanu.

Kā notiek atkritumu savākšana?

Atkritumu tvertnes uz ritentiņiem tiek izvestas pie mājas ielas malā, kur tās iztukšo lielās slēgtās kravas mašīnās.

Kā notiek otrreizējā pārstrāde?

Lai saņemtu informāciju par otrreizējās pārstrādes iespējām jūsu apkārtnē, sazinieties ar atkritumu apsaimniekošanas grupām. Sīkāk: <http://www.wakeuptowaste.org/index/local-councils/local-council-links.htm>.

Būtu labi, ja dažas lietas jūs varētu paši pārstrādāt otrreizējai lietošanai. Ir daudz dažādu ieteikumu kā to darīt, tostarp spēles, kuras jūs varat spēlēt kopā ar saviem bērniem <http://www.wakeuptowaste.org/index/education/resources.htm>.

Vai ir arī citi pārstrādāšanas veidi?

Vairākus priekšmetus, tādus, kā pudeles var nogādāt pārstrādes centros, kur ir uzstādīti dažādi konteineri dažādiem materiāliem. Tuvākos pārstrādes centrus jūs varat atrast šeit: <http://www.wakeuptowaste.org/index/recycle-bank-locator.htm>

Jums ir jāieraksta savs pasta kods, un jūs saņemsiet atbildi, kur atrodas tuvākais centrs.

Kur es varu atrast plašāku informāciju par atkritumu apsaimniekošanu?

Vairāk par atkritumu apsaimniekošanu varat lasīt: <http://www.ehsni.gov.uk/waste/strategy.htm>.

Pārvietošanās

Autovadīšana Īrijā

Kas ir nepieciešams, lai es varētu vadīt savu automašīnu Ziemeļrijā?

Ja jūs pārceļaties uz Ziemeļriju vai arī jūs jau šeit dzīvojat, un jūs ievēdat šeit automašīnu vai citu satiksmes līdzekli, jums jāievēro trīs lietas, pirms jūs sākat ar to braukt Īrijā:

- Aizpildiet veidlapu, kas nosaka, ka jūsu automašīnai ir kreisās puses vadība un samaksājiet nodevu.
- Samaksājiet nodokli.
- Nokārtojiet sertifikātu, kas apliecina, ka jūsu automašīna ir izgājusi apskati un ar to var droši braukt Ziemeļrijā. Šādu pārbaudi sauc par MOT (Transporta ministrijas) pārbaudi.

Vai es varu izmantot savu esošo autovadītāja apliecību?

Jums ir iespēja apmainīt savu Eiropas Savienības (ES) vai Eiropas ekonomiskās zonas (EEZ) valsts izdoto autovadītāja apliecību pret līdzvērtīgu Ziemeļrijas autovadītāja apliecību. Ziemeļrijai ir noslēgts līgums ar visām ES/EEZ valstīm un vēl dažām valstīm, piemēram, Austrālija, Barbadosa, Britu Virdžīnu Salām, Hong Kongu, Japānu, Jaunzēlandi, Singapūru, Kipru un Zimbabvi.

Ko darīt, ja mana autovadītāja apliecība nav iegūta nevienā no minētajām valstīm?

Ja jūs uzturaties Ziemeļrijā ilgāk kā 12 mēnešus, un jūs neesat ne no vienas no minētajām valstīm, ja vēlaties turpināt vadīt automašīnu, jūs varat pieteikties, lai saņemtu Ziemeļrijas autovadītāja apliecību.

Kā es varu iegūt autovadītāja apliecību Ziemeļrijā?

Vispirms jums jāpiesakās, lai saņemtu pagaidu apliecību un nokārtotu braukšanas eksāmenu Ziemeļrijā. Ja jūs noliekat eksāmenu, jūs saņemsiet pastāvīgu Ziemeļrijas autovadītāja apliecību.

Ja jūs vēlaties pieteikties, lai saņemtu Ziemeļrijas autovadītāja apliecību, un jūs esat no ES/EEZ valsts, jums 12 mēnešu laikā jānodzīvo Ziemeļrijā 185 dienas. Tad jūs varat pieteikties, lai nokārtotu braukšanas eksāmenu un saņemtu pastāvīgu autovadītāja apliecību.

Kas ir MOT pārbaude?

Transporta ministrijas (MOT) pārbaude ir jāveic, lai apstiprinātu, ka jūsu automašīna (ja tā ir vecāka par 3 gadiem) ir tehniskā kārtībā, un jūs gribat ar to braukt Ziemeļrijā. Sīkāka informācija: <http://www.dvtani.gov.uk/home/index.asp>

Sabiedriskais transports

Kas pārrauga sabiedrisko transportu Ziemeļrijā?

Sabiedrisko transportu Ziemeļrijā regulē Translink grupa. Translink grupa ir atbildīga par sabiedrisko autobusu kustību, starppilsētu autobusiem un vilcienu kustību.

Ko vajadzētu zināt par Metro Bus?

Metro Bus ir atbildīgs par autobusu kustību Belfāstā un tās apkārtnē. Pastāv dažādi autobusu maršruti un to attiešanas laikus jūs varat atrast internetā <http://www.translink.co.uk/MetroCorridorTimetables.asp> vai piezvanot pa telefonu 028 90666630. Darba laiki ir no pirmdienas līdz svētdienai no 7:00 līdz 20:00.

Kā es varu braukt ar autobusu citā pilsētā?

Ulster Bus ir atbildīgi par autobusu kustību Ziemeļīrijā (ārpus Belfāstas, kur strādā Metro). Jūs varat nopirkt biļeti arī internetā <http://www.buseireann.ie/site/> vai vietējā autoostā tuvākajā pilsētā.

Goldline ir atbildīgs par starppilsētu autobusu kustību Ziemeļīrijā un piedāvā ātru pārvietošanos starp pilsētām.

Kā es varu nokļūt uz citu pilsētu ar vilcienu?

NI Railways ir atbildīgi par vilcienu transportu Ziemeļīrijā. Dažādu vilcienu maršrutus un to attiešanas laikus jūs varat atrast internetā <http://www.translink.co.uk/NIRailwaysFares.asp> vai tuvākajā vilcienu stacijā.

Enterprise ir vilcienu satiksmes nodrošinātājs, kas savieno Ziemeļīriju ar Īrijas Republiku un kursē starp Belfāstu un Dublinu, apstājoties tikai atsevišķās pieturās.

Kāda ir maksa par sabiedrisko transportu?

Sabiedriskā transporta biļešu cenas ir atkarīgas no tā, vai esat pieaugušais, vai skolnieks, vai cilvēks cienījamā vecumā. Visi cilvēki, kuri ir vecāki par 65 gadiem, sabiedrisko transportu izmanto bez maksas.

Telekomunikācijas

Kas ir telekomunikācijas?

Telekomunikācijas ir dažādi veidi, kā cilvēki sazinās no attāluma, piemēram, televīzija, internets un telefoni.

Televīzija

Cik televīzijas kanālu ir Ziemeļīrijā?

Ziemeļīrijā ir pieejami pieci TV kanāli. Tie ir: BBC 1 un 2, UTV, Channel 4 un Channel 5.

Ziemeļīrijai nav neviena sava TV kanāla, taču BBC Ziemeļīrija un UTV (daļa no ITV tīkla) tiek veidotas televīzijas programmas.

Vai man ir jāmaksā par šiem kanāliem?

Jā, katrai māsaimniecībai, kurā ir televizors, ir jāmaksā ik gada licences nodeva, pat tad, ja jūs neskatāties sabiedriskās televīzijas kanālus.

Cik liela ir TV licences nodeva, un kur es to varu iegūt?

Patreiz licences gada maksa ir £47 gadā (melnbaltajam televizoram) un £139 (krāsainajam televizoram) un par to var samaksāt pastā.

Kas notiks, ja es nesamaksāšu par TV licenci?

Darbojas licenču kontrolieri, kuri zvina vai ierodas pie cilvēkiem mājās un pārbauda licences. Ja jūs pieķer, ka jums nav licences, jums var uzlikt sodu vai ierosināt lietu tiesā.

Kā es varu skatīties vairāk TV kanālus?

Daudzi cilvēki Ziemeļīrijā pērk papildus kanālus gan kabeļtelevīzijā, gan caur satelītu. To nodrošina šādas kompānijas:

- SKY
- NTL/Chorus (UPC)

Papildus informācija ir pieejama www.sky.com vai www.upc.com.

Telefoni

Kāds ir Ziemeļīrijas starptautiskais telefona kods?

Starptautiskais telefona kods Ziemeļīrijā ir 0044. Tas nozīmē, ka atrodoties ārzemēs, zvanot uz Ziemeļīrijas numuru, jums pirms telefona numura ievada 0044.

Kā es varu atrast rajonu kodus Ziemeļīrijā?

Dažādos Ziemeļīrijas rajonos ir dažādi rajonu kodi. Zvanot parasto telefonu uz dažādu rajonu numuriem, jums jāievada rajona kods. Zvanot no mobilā telefona, jums jāievada viss telefona numurs, ieskaitot rajona kodu. Parasti rajona kodi ir doti telefonu grāmatās, kuras katru gadu piegādā māsaimniecībām bez maksas. Visu rajonu kodu sarakstu jūs varat atrast arī internetā http://everything2.com/index.pl?node_id=736076.

Kā es varu iegūt parasto telefonu?

Lai iegūtu parasto telefonu, jums jāsaazinās ar kompāniju, kas nodrošina šos pakalpojumus. Līdzīgi kā atverot bankas kontu, jums jāņem līdzi adreses apstiprinājumu un identitāti apliecināšu dokumentu.

Neatliekamās palīdzības numuri

Neatliekamās palīdzības numuri (bez maksas): 999/112 (no mobilā telefona)

Zvanot uz neatliekamās palīdzības numuru, jūs savienos ar operatoru, kurš jautās, vai jums vajag policiju, ātro palīdzību vai ugunsdzēsējus.

Operatora palīdzība (bez maksas): 10

Operatora palīdzība ir pakalpojums, kur jūs varat jautāt par telefona numuriem vai to, kā piezvanīt uz citām vietām.

Telefonu izziņas: 11811 vai 11850

Izziņas ir pakalpojums, ja vēlaties uzzināt kādu iestādes, uzņēmuma vai personas telefona numuru. Šis pakalpojums nav bezmaksas un, zvanot no mobilā telefona, tas var būt ļoti dārgs.

Mobilie telefoni

Kādas mobilo telefonu kompānijas ir Ziemeļīrijā?

Īrijā ir sešas galvenās kompānijas:

- O2 - www.o2.co.uk/
- T-Mobile - www.t-mobile.co.uk/
- Vodafone - www.vodafone.co.uk
- 3 Mobile - www.three.co.uk/
- Virgin - www.virginmobile.com
- Orange - www.orange.co.uk/

Visas sešas kompānijas piedāvā dažādas pakalpojumu paketes. Atkarībā no tā, cik daudz jūs plānojat lietot telefonu, jūs varat izvēlēties maksāt reizi mēnesī par norunātajām sarunām vai pirkt uzpildīšanas kartes – "top-ups".

Vai es varu mainīt kompāniju, saglabājot mobilā telefona numuru?

Jā, jūs varat pieslēgties citai kompānijai, saglabājot savu telefona numuru. Ja jūs to vēlaties darīt, jums jājautā tas kompānijai, uz kuru vēlaties pārslēgties.

Ko nozīmē top-ups?

Top-ups ir telefona sarunu priekšapmaksā. Tas nozīmē, ka jūs nesaņemsiet nekādus rēķinus, bet maksāsit kredītā un varēsiet runāt tik daudz, cik būsiet iemaksājis.

Ko nozīmē maksāt katru mēnesi?

Tas nozīmē, ka katru mēnesi saņemsiet rēķinu. Rēķins būs izrakstīts par telefona zvaniem, ko būsiet norunājis.

Sabiedriskie telefoni

Vai Ziemeļīrijā ir sabiedriskie telefoni?

Ziemeļīrijā ir sabiedriskie telefoni, taču sakarā ar mobilo telefonu lietošanas popularitātes palielināšanos, to skaits ir samazinājies. Dažos sabiedriskajos telefonos jālieto tikai monētas, citos - telefona kartes, kuras sauc arī par zvanu kartēm. Kartes var nopirkt veikalos, pastā un avižu kioskos.

Kā es varu piezvanīt tā, lai par sarunu maksā persona, kurai esmu piezvanījis?

Starptautiskos atgriezeniskos zvanus (maksā tas, kuram zvanu) var veikt no jebkura telefona. Starptautisko sakaru operatora telefona numurs ir 114.

Internets

Kā es varu piekļūt internetam?

Gan caur telefonu kompānijām, gan caur jebkuru interneta kompāniju, kas piedāvā interneta pakalpojumus mājai, tāpat arī interneta kafejnīcās lielākajās Ziemeļīrijas pilsētās.

Cik tas maksā?

Samaksa ir atkarīga no tā, kāds ir pieslēguma veids jūsu pakalpojuma sniedzējam (provider). Mājas lapā <http://www.broadbandni.com/> ir pakalpojums, kas jums ļauj salīdzināt pakalpojumu cenas Ziemeļīrijā.

Sūdzību iesniegšana

Kā es varu sūdzēties par telefona, mobilā telefona vai interneta kompāniju?

Lai sūdzētos par telekomunikāciju kompāniju pakalpojumiem, jums jāsazinās ar Telekomunikāciju ombudsmeņa biroju (OTELO).

Jūs varat sazināties ar viņiem, zvanot uz 0845 050 1614.

Pasta pakalpojumi

Kas ir atbildīgs par pasta pakalpojumiem Ziemeļīrijā?

Galvenās pasta pakalpojumu nodrošinātājs Ziemeļīrijā ir pasta birojs, kas piegādā pastu caur tā saucamo Karalisko Pastu.

Kādi ir pasta darba laiki?

Parasti pasta nodaļas strādā no 9:00 – 17:00 (no pirmdienas līdz piektdienai), dažas darbojas arī pusdienu sestdienās (atkarībā no nodaļas). Jūs varat atrast savu tuvāko pasta nodaļu internetā www.postoffice.co.uk/portal/po/finder?catId=20700386. Jūs bieži varat nopirkt markas un pasta kartes arī parastos veikalos.

Cik bieži tiek piegādāts pasts?

Pasts tiek piegādāts mājās un darba vietās vienu reizi dienā no pirmdienas līdz piektdienai. Brīvdienās tas netiek piegādāts, taču tiek savākts no pasta kastītēm.

Kā es varu uzzināt, cik jāmaksā par sūtījumu?

Samaksa par vēstuļu, paku, bandroļu nosūtīšanu ir atkarīga no tā, uz kuriem jūs šīs sūtāt, un cik ilgā laikā gribat, lai šīs nonāktu pie adresāta.

Cenas jūs varat uzzināt vietējā pasta nodaļā vai internetā www.postoffice.co.uk.

Kur es varu atrast pasta kastīti?

Jūs varat atrast pasta kastītes katrā pilsētā. Parasti tās ir izvietotas pie vietējās pasta ēkas. Pasta kastītes ir sarkanā krāsā.

Kā es varu uzzināt, kad vēstules tiek izņemtas no pasta kastītes?

Laiki, kad vēstules tiek izņemtas no pasta kastītes, ir uzrakstīti uz pasta kastītes priekšpusē. Ja nav, tad jautājiet tuvākajā pasta nodaļā, kur ir izvietota kastīte.

Iepirkšanās

No cikiem līdz cikiem Ziemeļīrijā ir atvērti veikali?

Iepirkšanās laiki Ziemeļīrijā ir:

| | |
|------------------------|---------------|
| Pirmdiena – sestdiena: | 9:00. – 17:30 |
| Svētdiena: | 13:00 – 18:00 |

Daži veikali ir atvērti arī vēl vakarā otrdienās un piektdienās, un daži lielveikali lielās apdzīvotās vietās ir atvērti visu diennakti.

Kur es varu atrast veikalus?

Pilsētās un lielpilsētās veikali parasti ir pilsētas centrā, vidējās un mazākās pilsētās uz galvenās ielas un galvenās ielas blakus ieliņās. Tirdzniecības centri ir izvietoti lielās ēkās un tur atrodami dažādu preču veikali, tāpat arī veikali, kuros ir dažādu preču nodaļas.

Kādi ir galvenie pārtikas veikalu veidi?

Ir četrus veidu pārtikas preču veikali.

- **Lielveikali** – lieli veikali, kuros ir plašs pārtikas produktu klāsts.
- **Mazie veikali** – nelieli veikaliņi, kurus sauc arī par vietējiem veikaliem vai stūra veikaliem. Parasti tie ir atvērti ilgāk, un cenas tajos ir augstākas nekā lielveikalos.
- **Specializētie veikali** – tie ir veikali, kuros tirgo pārtiku izvēlīgiem pircējiem vai speciāli pagatavotus produktus (piemēram, neatšķaidītus).
- **Vienas produktu grupas veikali** – tie ir veikali, kuros var nopirkt, piemēram, tikai maizes un konditorijas izstrādājumus, vai arī tā saucamie zaļumu veikali, kuros var iegādāties dārzeņus un augļus.

Kāda vēl informācija varētu būt noderīga?

Pārtikas standartu aģentūra (FSA) ir sagatavojusi brošūras par veselīga ēdiena gatavošanu un ēšanu. Šīs brošūras ir iztulkotas dažādās valodās un ir pieejamas internetā: <http://www.food.gov.uk/aboutus/publications/pubminority/>

Ziemeļīrijas Patērētāju padome ir sagatavojusi informāciju, kā iesniegt sūdzības saistībā ar iepirkšanos. Jūs varat sazināties ar viņiem rakstot uz: 116, Hollywood Road, Belfast BT4 1NY; zvanot pa telefonu: (028) 9067 2488, ieejot mājas lapā: www.consumerCouncil.org.uk.

Budžets un izdevumu pārvaldīšana

Kas ir mājsaimniecības budžets?

Budžets ir naudas plāns, kurā jūs paredzat plānotos ienākumus un izdevumus. Mājsaimniecības budžetā jāiekļauj tādi izdevumi, kā rēķinu apmaksa, īres maksa, skolas grāmatas un citi.

Kāpēc man vajadzīgs budžets?

Budžets palīdzēs jums tikt galā ar izdevumiem, norēķināties par komunālajiem maksājumiem, un palīdzēs jums aprēķināt, cik daudz un ko varat atļauties savu iespēju robežās.

Kā es varu veidot budžetu?

Ir dažādi veidi kā veidot budžetu. Pavisam vienkāršu budžetu var veidot, pierakstot visus nedēļas izdevumus dienasgrāmatā, kas izveidota sociālā projekta “Padomi naudas lietās un budžeta pakalpojumi”, MABS, (Īrija) ietvaros. Projekta mājas lapa ir www.mabs.ie, un tajā ir atrodami noderīgi bukleti par budžetu un tā veidošanu. Jūs varat arī no Ziemeļīrijas piezvanīt uz MABS 00353 1 8129350.

Ko jūs saprotat ar – prioritāšu noteikšanu?

Noteikt prioritātes budžetā – nozīmē izlemt, kas jums ir vissvarīgākais. Piemēram, Ūre, elektrība, gāze, ēdiens, skolas grāmatas, drēbes un TV licence ir jānomaksā pirms jūs plānojat pirkt dārgu automašīnu vai lielu televizoru.

Man vajadzīga palīdzība, lai tiku galā ar rēķiniem, ko man darīt?

Ja jums vajadzīga palīdzība, lai tiku galā ar rēķiniem, tad MABS pakalpojumi jums var noderēt, lai sakārtotu jūsu naudas lietas un rēķinus. Jūs varat zvanīt uz numuru 00353 1 8129350 vai apmeklēt mājas lapu www.mabs.ie.

Cita noderīga mājas lapa ir www.adviceni.net/advice/, kurā jūs varēsiet atrast, kur jūsu apkārtnē sameklēt padomu sniedzēju naudas jautājumos.

Kā samazināt rēķinu maksas lielumu?

Vienkāršākais veids, kā panākt to, ka jūsu komunālo pakalpojumu izdevumi samazinās, ir ekonomēt elektroenerģiju vai gāzi. Informācija par to, kā to izdarīt, ir atrodama mājas lapā www.sei.ie.



Svarīgākie fakti

Saskaņā ar Apvienoto Nāciju konvenciju par bērnu tiesībām, kuras Ziemeļrija ir ratificējusi, bērniem un jauniem cilvēkiem visā pasaulē ir noteiktas tiesības.

Ziemeļrijā bērniem ir tiesības, kuras regulē viņu dzīvi, ieskaitot nodarbinātību, proti, no kāda vecuma viņi drīkst precēties un vecumu, no kāda viņi var stāties seksuālās attiecībās (piekrišanas vecums).

Eksistē arī virkne sodīšanas noteikumu un tieslietas attiecībā uz jauniešiem.

Ziemeļrijā ir aizliegta vardarbība mājās, un darbojas daudzas institūcijas, kur cilvēki var saņemt palīdzību, ja viņi ir kļuvuši par vardarbības upuriem (gan sievietes, gan vīrieši).

Ziemeļrijā ir ļoti striktas nodarbinātā tiesības, un jebkāda veida diskriminācija jebkurā jomā ir aizliegta.

Bērnu tiesības

Kas ir Apvienoto Nāciju konvencija par bērnu tiesībām?

Apvienoto Nāciju konvencija par bērnu tiesībām (UNCRC) ir starptautisks cilvēktiesību līgums, kas paredz visiem bērniem un jauniešiem visaptverošu tiesību kopumu.

Ziemeļrija UNCRC ratificēja 1991. gadā.

Ratificējot konvenciju, Ziemeļrija kļuva par tās līdzdalībnieci un uzņēmās saistības aizsargāt bērnu tiesības, kā to nosaka konvencija.

Konvencija dod bērniem un jauniem cilvēkiem vairāk kā 40 pastāvīgas tiesības. To skaitā:

- Sociālās aizsardzības pasākumi un palīdzība.
- Izglītības un veselības aizsardzības pieejamība.
- Personības attīstība, spēju un talantu pilnveidošana.
- Augšana laimīgā vidē, kurā valda mīlestība un sapratne.
- Būt informētiem par savām tiesībām un aktīvi piedalīties to nodrošināšanā.
- Visas konvencijā minētās tiesības attiecas uz visiem bērniem un jauniem cilvēkiem, nevienu nediskriminējot.

Pilngadības vecums.

Kāds ir pilngadības vecums Ziemeļrijā?

Ikviens, kurš nav sasniedzis 18 gadus, Ziemeļrijā uzskatāms par bērnu. Noteiktais pilngadības vecums (vecums, kad bērns kļūst par pieaugušo) ir 18 gadi.

Pieļaujamais vecums strādāšanai

Kāds ir pieļaujamais vecums strādāšanai Ziemeļrijā?

Ziemeļrijā darba laiku jauniem cilvēkiem nosaka 1995. gada rīkojums par bērniem (NI). Rīkojums nosaka maksimālos darba stundu skaitu, un neļauj bērniem līdz 18 gadiem strādāt vēl vakarā.

Cik ilgi var strādāt bērni, ja viņiem vēl nav 16 gadi?

Bērni, kuriem vēl nav 16 gadi nevar strādāt pilnu darba dienu. Ja bērnam ir 16 gadi, un viņš neturpina mācīties, viņš var strādāt pilnu darba laiku, bet pastāv strikti ierobežojumi, ko un kā viņš var strādāt (piemēram, viņš nevar strādāt azartspēļu klubos).

Ko likums nosaka bērniem vecumā no 13 līdz 16 gadiem?

- Bērni, jaunāki par 13 gadiem, nedrīkst strādāt vispār.
- Bērni skolas dienās nedrīkst strādāt vairāk kā divas stundas dienā.
- Bērni nedrīkst strādāt pirms 7:00 vai pēc 19:00

Kāds darba laiks ir bērniem no 16 gadiem?

Ja bērnam ir vairāk par 16 gadiem, un viņš ir pabeidzis skolu, tad viņš ir uzskatāms par "jaunu strādnieku". Likumā par jaunajiem strādniekiem ir teikts:

- Viņi nedrīkst strādāt vairāk kā 8 stundas dienā.
- Starp diviem darba laikiem viņiem jābūt 12 atpūtas stundām.
- Viņi nedrīkst strādāt vairāk kā 40 stundas nedēļā.
- Viņiem ir jābūt divām brīv dienām nedēļā.
- Pēc katrām 4,5 darba stundām viņiem jābūt 30 minūšu atpūtas pārtraukumam.

Kādus darbus var strādāt bērni?

Bērni var strādāt tikai šādus darbus:

- Avīžu, piena, pārtikas produktu, ziedu vai audumu izstrādājumu piegāde.
- Darbs birojos, izņemot vietas, kur pārdod alkoholu vai tur, kur ir atļautas slēgt derības vai spēlēt azartspēles.
- Viesnīcās vai ēdināšanas vietās, izņemot virtuvē, vietās, kur tirgo alkoholu.
- Par pārdevēju palīgiem, izņemot vietas, kur tirgo alkoholu vai tur, kur ir atļauts slēgt derības vai spēlēt azartspēles.
- Veikt saimniecības darbus mājās.
- Veikt vieglus lauksaimniecības darbus vecāku saimniecībā.

Kāds ir maksimāli pieļaujamais darba stundu skaits nedēļā, ko drīkst strādāt bērni līdz 16 gadiem?

| Vecums | Zem 15 | 15 - 16 |
|--------------------|-------------------|-------------------|
| Mācību gada laikā | 2 stundas dienā | 2 stundas dienā |
| Sestdienās | 5 stundas nedēļā | 7 stundas nedēļā |
| Svētdienās | 2 stundas nedēļā | 2 stundas nedēļā |
| Skolēnu brīvdienās | 27 stundas nedēļā | 37 stundas nedēļā |

Kāda ir minimālā algas likme par stundu Ziemeļrijā?

Patreiz minimālā alga Ziemeļrijā ir:

£3,40 – cilvēkiem līdz 18 gadiem.

£4,60 – cilvēkiem no 18 līdz 21 gadam.

£5,52 – cilvēkiem no 22 un vairāk gadiem.

Piekrišanas vecums

Ko nozīmē piekrišanas vecums?

Piekrišanas vecums ir vecums, kuram iestājoties, jaunieši var veidot seksuālās attiecības.

| Sieviete – Vīrietis | Sieviete – Sieviete | Vīrietis – Vīrietis |
|------------------------|------------------------|------------------------|
| 16 | 16 | 16 |

Nav noteikts, kādā vecumā jaunieši drīkst stāties homoseksuālās attiecībās, taču ir noteikts, ka jebkādas seksuālās attiecībās nedrīkst iesaistīt personu jaunāku par 16 gadiem.

Precēšanās vecums

No kāda vecuma cilvēki drīkst precēties Ziemeļīrijā?

Ziemeļīrijā cilvēki var precēties sākot no 18 gadu vecuma. Jaunieši vecumā no 16 – 18 gadiem var precēties ar vecāku piekrišanu.

Miesas sodi

Vai mans bērns skolā tiks fiziski sodīts?

Nē, miesas sodi izglītības sistēmā ir aizliegti.

Nav pieļaujamas (ir aizliegtas) sekojošas disciplināras formas:

- Jebkāda fiziska vardarbība.
- Nedot bērnam ēst vai dzert.
- Cietsirdīgi un pazemojoši soda mēri.

Fiziski sodi

Vai es varu fiziski sodīt savu bērnu?

Skaidri nedefinēta likuma, kas aizliedz bērnu fizisku sodīšanu nav, taču iepļaukšana arvien mazāk tiek pielietota kā pedagoģiskais paņēmieni, un daudzi vecāki to ievēro. Vecākus var iesūdzēt tiesā, ja viņi pārmērīgi pielieto fizisku ietekmēšanu.

Ziemeļīrijas likumi paredz, ka vecāki, kas pārāk smagi soda savus bērnus, var tikt apsūdzēti vardarbībā (saskaņā ar 2. reformu likuma pantu reformu), (Dažādi noteikumi), (Ziemeļīrija), Rīkojums 2006.

Kādas ir pozitīvās alternatīvas?

Alternatīvas pozitīvās metodes ir ieviest, piemēram, “pārtraukumus” un “uzslavu kartes” jaunākiem bērniem.

Vairāk par pozitīviem audzināšanas paņēmieniem ģimenē skatieties www.ispcc.ie vai www.barnardos.ie

Jauniešu tiesiskā atbildība

Kādā vecumā Ziemeļīrijā iestājas kriminālatbildība?

Kriminālatbildība iestājas 10 gadu vecumā. Tas nozīmē, ka bērnus, kuri vēl nav sasnieguši 10 gadu vecumu, nevar apsūdzēt pārkāpuma izdarīšanā.

Kas notiek ar bērniem, kas ir jaunāki par 10 gadiem, ja viņi pārkāpj likumu?

Bērni, kas ir jaunāki par 10 gadiem, un pastrādā noziegumus tiek vesti uz Ģimenes tiesu un viņiem tiek nozīmēta uzraudzība. Bērni, kuri ir vecumā no 10 līdz 16 gadiem un pastrādā noziegumus, tiek nosūtīti uz Pusaudžu tiesu centru.

Jauniešus ievieto cietumā, kad viņi ir sasnieguši 17 gadu vecumu.

Kur var atrast plašāku informāciju par tiesvedību jauniešiem?

Lai iegūtu sīkāku informāciju par tiesvedību pret jauniešiem, jāsazinās ar Ziemeļīrijas jauniešu tiesvedības aģentūru (028) 9031 6400 vai info@yjani.gov.uk. Varat apmeklēt arī interneta mājas lapu <http://www.youthjusticeagency.ni.gov.uk>.

Lai iegūtu sīkāku informāciju par kriminālās tiesvedības sistēmu, kurā iekļauta gan jauniešu tiesvedības sistēma, gan pieaugušo tiesvedības sistēma, apmeklējiet Ziemeļīrijas kriminālās tiesvedības sistēmas interneta mājas lapu <http://www.cjsni.gov.uk/>.

Informācija par ģimenes lietām

Vardarbība ģimenē

Kas ir vardarbība ģimenē?

Vardarbība ģimenē ir fiziska vai emocionāla spēka pielietošana, vai fizisku draudu izteikšana, ieskaitot seksuālu vardarbību starp pieaugušajiem, kuri ir tuvās attiecībās. Vardarbība ģimenē ir arī:

- Emocionāla vardarbība.
- Īpašuma postīšana.
- Izolēšana no draugiem, ģimenes un citiem, kas var sniegt atbalstu.
- Draudēšana citiem, tostarp bērniem.
- Izsekošana.
- Naudas, personīgo lietu, ēdiena, transporta un telefona kontrolēšana.

Likums par vardarbību ģimenē ir izdots ar 1998. gada “Vardarbība ģimenē un mājās” (Ziemeļīrija) rīkojumu.

Kā es varu saņemt palīdzību, ja notikusi vardarbība ģimenē?

Telefona grāmatā vai sabiedrisko pakalpojumu adrešu grāmatā jūs varat atrast jums tuvāko patversmju vai padomdevēju telefona numurus.

Pastāv arī diennakts palīdzības telefons vardarbībā cietušajiem. Tā numurs ir 0800 917 1414. Šis ir bezmaksas telefons, turklāt iespējama arī tulkošana citās valodās. Jūs varat zvanīt arī PSNI darbiniekam, kas strādā ar lietām, kas saistītas ar vardarbību ģimenē, - 0845 600 8000 vai palīdzības dienestam sievietēm - 028 9024 9041.

Ko darīt ārkārtas situācijā?

Ārkārtas situācijā jums jāzvana uz vietējo policijas iecirkni pa telefonu 999 (vai 112)

Bezmaksas juridiskā palīdzība

Vai es varu saņemt bezmaksas juridisko palīdzību?

Bezmaksas juridisko palīdzību Īrijā var saņemt no Ziemeļīrijas juridisko pakalpojumu komisijas, Bērnu likumu centra, Ziemeļīrijas likumu centra un Ziemeļīrijas cilvēktiesību komisijas.

Darba tiesības

Kādas ir manas tiesības kā nodarbinātajam Ziemeļīrijā?

Strādnieki, kuri ieradušies no ES/EEZ un Šveices, var brīvi strādāt Ziemeļīrijā un viņiem ir visas darba tiesības, kas vietējiem iedzīvotājiem.

Kā ir ar diskrimināciju?

Strādājošo diskriminācija attiecībā uz vecumu, dzimumu, ģimenes stāvokli, rasi, reliģisko piederību, seksuālo orientāciju, invaliditāti un piederību ceļotāju kopienai (čigāni) ir aizliegta, pamatojoties uz 2003. un 2006. gada noteikumiem par nodarbinātības vienlīdzību.

Paternitātes atvaļinājums

Kas ir paternitātes atvaļinājums?

Tēva atvaļinājums ir atvaļinājums vīrietim, kura dzīvesbiedre (sieviete) ir dzemdējusi bērnu. Tēviem ir tiesības saņemt divu nedēļu atvaļinājumu.

Vai par paternitātes atvaļinājumu pienākas samaksa?

Jums pienākas samaksa par paternitātes atvaļinājumu, ja jūs nedēļā pelnat vismaz £90. To sauc par Statutory Paternity Pay (SPP). Ja jūsu paternitātes atvaļinājums sākas 1. aprīlī vai pēc tā, tad jūs saņemsiet 90% no jūsu vidējās nedēļas darba algas vai arī £117,18, proti, to summu, kura ir mazākā. Jūs varat saņemt vairāk nekā SPP, ja ūsu darba līgumā ir šāda atruna.

Kad man jāpaziņo darba devējam, ka dodos paternitātes atvaļinājumā?

Savam darba devējam jums par to jāpaziņo vismaz 15 nedēļas pirms gaidāmās bērna piedzimšanas. Vislabākais ir brīdināt darba devēju pēc iespējas ātrāk.

Maternitātes atvaļinājums

Kas ir maternitātes atvaļinājums?

Maternitātes atvaļinājums ir atbrīvojums no darba sievietēm stāvoklī 150 pirms gaidāmās bērna dzimšanas un noteiktu laiku pēc dzemdībām.

Cik garš ir maternitātes atvaļinājums?

Darbiniecei stāvoklī pienākas maternitātes atvaļinājums līdz 52 nedēļām, atkarībā no tā, cik ilgi viņa ir nostrādājusi pie noteiktā darba devēja, vai atkarībā no tā, cik darba stundas nedēļā sieviete ir strādājusi.

Pirmās 26 nedēļas sauc par parasto maternitātes atvaļinājumu. Šajā laikā jums ir visas tās pašas tiesības, kas būtu bijušas gadījumā, ja jūs vēl joprojām strādātu, tomēr jūs varat nesaņemt savu parasto atalgojumu, ja jūsu darba līgums paredz citādu kārtību.

Jūs varat izņemt arī pārējās 26 nedēļas, kuras sauc par papildus maternitātes atvaļinājumu. Starp parasto un papildus maternitātes atvaļinājumu nedrīkst būt pārtraukumi.

Kā man jāpaziņo darba devējam, ka man jāiet maternitātes atvaļinājumā?

15 nedēļas pirms gaidāmā bērna dzimšanas jums jāpaziņo savam darba devējam:

- ka esat stāvoklī;
- datumu, kad gaidāma bērna piedzimšana;
- datumu, kad maternitātes atvaļinājums sāksies.

Jums jāiesniedz savam darba devējam medicīniskā izziņa, ko sauc par MATB1. Jūs varat šo dokumentu saņemt no vecmātes vai sava GP (ģimenes ārsta).

Tiklīdz jūs esat paziņojusi savam darba devējam, ka vēlaties saņemt maternitātes atvaļinājumu, viņam jums rakstiski jāsniedz atbilde 28 dienu laikā un jāpaziņo datums, kad jums jāatgriežas darbā.

Vai maternitātes atvaļinājuma laikā es saņemšu atalgojumu?

Ja jūs strādājat pie sava darba devēja vismaz 26 nedēļas pirms noteiktajām pirmsdzemdību 15 nedēļām, jūs iegūstat ar likumu noteikto maternitātes samaksu - Statutory Maternity Pay (SMP). Lai saņemtu SMP, jums nedēļā jāpelna vismaz £90. Jūs saņemat SMP arī tad, ja pēc bērna piedzimšanas neatgriezaties darbā.

SMP jūs saņemat līdz 39 nedēļām. SMP ir minimālā samaksa, kuru jums jāsaņem, bet jums var būt līgums ar darba devēju arī par lielāku summu. Pārskatiet savu darba līgumu, lai noskaidrotu, kādas ir jūsu tiesības.

Ja jūs neatbilstat SMP noteikumiem, tad jūs varat pretendēt uz maternitātes pabalstu - Maternity Allowance (MA). Jums jāaizpilda veidlapu SMP1, kuru jūs saņemsiet no sava darba devēja. Aizpildītā veidlapa jums jāiesniedz Darba un pabalstu nodaļā. Jūs atbilstat MA statusam, ja nedēļā pelnat vidēji £30 vai vairāk.

Jums jābūt nostrādā tām vismaz 26 nedēļām, neskaitot 66 nedēļas, nedēļu pirms gaidāmā bērna dzimšanas datuma. Nav nepieciešams, lai jūs būtu strādājusi visu šo laiku pie viena darba devēja un 26 nedēļas var būt strādātas ar pārtraukumiem. Jūs varat saņemt MA arī tad, ja esat pašnodarbināta persona.

Kā būs ar manu darbu?

Ja jūs ņemat 26 nedēļu parasto maternitātes atvaļinājumu (OML), jums ir tiesības atgriezties iepriekšējā darba vietā, kurā strādājat, kad aizgājat maternitātes atvaļinājumā.

Ja jūs ņemat papildus maternitātes atvaļinājumu (AML), kā arī OML, jums ir tiesības atgriezties iepriekšējā darba vietā, ja vien jūsu darba devējs nesaka, ka tas ir nepieņemami. Tādā gadījumā jums tiks piedāvāts cits jums piemērots darbs ar tādu pašu samaksu un darba apstākļiem, kādi jums bija pirms došanās maternitātes atvaļinājumā.

Ja jūs strādājat pilnu darba laiku pirms maternitātes atvaļinājuma, tagad jūs varētu vēlēties strādāt daļu darba laika vai atsevišķas darba stundas. To sauc par elastīgu darba laiku. Jūsu darba devējs var nepieņemt, ka strādājat elastīgu darba laiku, tomēr viņam jāņem vērā jūsu lūgums.

Detalizētāku informāciju par jūsu tiesībām un pienākumiem, varat atrast www.delni.gov.uk/employees_10.10.06.pdf. Šajā bukletā ir izskaidrotas jūsu tiesības attiecībā uz maternitātes atvaļinājumu.

Jūs varat sazināties arī ar Nodarbinātības un apmācību departamenta Nodarbinātības tiesību nodaļu. (Sīkāku informāciju skatiet kontaktinformācijas lapā.)

Noderīga kontaktinformācija

Plašāku informāciju par bērnu tiesībām un lietderīgu informāciju jūs varat atrast šādās organizācijās:

Bērnu un jauniešu komisārs Ziemeļīrijā

Adrese: Millennium House
17-25 Great Victoria St.
Belfast BT2 7BA

Telefons: (028) 9031 1616
E-pasts: info@niccy.org
Mājas lapa: www.niccy.org

Bērnu likuma centrs

Adrese: 3rd Floor, Philip House,
123- 137, York Street
Belfast BT15 1AB

Telefons: 0808 808 5678 (bērniem)
(028) 9094 5704 (pieaugušajiem)

E-pasts: info@childrenslawcentre.org
Mājas lapa: www.childrenslawcentre.org

Bērnu un jauniešu vienība

Adrese: Office of the First Minister and
Deputy First Minister,
Knockview Buildings
Stormont
Belfast BT4 3SR

Telefons: (028) 9052 8429
E-pasts: cypu@ofmdfmi.gov.uk
Mājas lapa: www.allchildrenni.gov.uk

Lietderīgu informāciju un palīdzību mājās un ģimenes lietās jums var sniegt šādas organizācijas:

Palīdzība sievietēm

Adrese: 129, University St
Belfast BT7 1HP

Telefons: 0800 917 1414
E-pasts: info@womensaidni.org
Mājas lapa: www.niwaf.org

Ziemeļīrijas Juridisko pakalpojumu komisija

Adrese: 2nd Floor, Waterfront Plaza,
8, Laganbank Road
Mays Meadow
Belfast BT1 3BN

Telefons: (028) 9040 8888
Mājas lapa: www.nilsc.org.uk

Ziemeļīrijas Cilvēktiesību komisija

Adrese: Temple Court
39, North Street,
Belfast BT1 1NA

Telefons: (028) 9024 3987
Mājas lapa: www.nihrc.org

Lietderīgu informāciju saistītu ar nodarbinātības tiesībām varat atrast šādās organizācijās:

Nodarbinātības un mācību departaments

Adrese: Adelaide House
39-49 Adelaide St
Belfast BT2 8FD

Telefons: (028) 9025 7777
E-pasts: del@nics.gov.uk
Mājas lapa: www.delni.gov.uk/index/er.htm

Ziemeļīrijas likumu centrs

Likumu centrs sagatavo vadlīnijas viesstrādniekiem par viņu darba tiesībām. Tās var lejupielādēt: <http://www.lawcentreni.org/Publications/Publications.htm>

Atslēgvārdi

Ģimenes ārsts

Medmāsa

Slimnīca

Veselības aprūpe

Poliklīnika

Ja jūs esat Ziemeļrijas (NI) rezidents, tad veselības aprūpe parasti jums ir par brīvu.

Ziemeļrijā ir četras veselības un sociālās valdes. Tās pilnvaro veselības un sociālos pakalpojumus. Tiek plānots, ka no 2009. gada aprīļa tās tiks pārstrukturētas par Reģionālo veselības pārvaldi, kas darbosies visā Ziemeļrijā.

Ziemeļrijā ir piecas veselības un sociālo pakalpojumu aizbildniecības iestādes, kas nodarbojas ar veselības jautājumiem.

Bezmaksas veselības pakalpojumu saņemšanas tiesības Ziemeļrijā, galvenokārt, balstās uz to, vai jūs dzīvojat Ziemeļrijā vai tikai viesojaties.

Neatliekamā palīdzība visiem tiek nodrošināta bez maksas. Nav svarīgi no kurienes esat un cik ilgi te uzturaties.

Ja ārstēšana nav neatliekama, jums par to nav jāmaksā gadījumā, ja dzīvojat Ziemeļrijā vairāk kā sešus mēnešus. Tas nozīmē, ka jūs jau esat rezidents.

Neatliekamās palīdzības telefonu numurs ir 999 vai 112 no mobilā telefona



Jūs varat zvanīt 999, bet pa telefona numuru 112 no mobilā telefona varat zvanīt pat tad, ja jūsu telefona aparāta taustiņi ir slēgti.

Veselības aprūpe

Kam ir tiesības saņemt veselības aprūpi Īrijā?

Ja jūs esat Ziemeļrijas rezidents, tad jums ir tiesības saņemt virkni veselības pakalpojumu par brīvu, jeb, tos, kurus apmaksā valsts.

Ko nozīmē – rezidents?

Tas nozīmē, ka jūs dzīvojat Ziemeļrijā vismaz 6 mēnešus un plānojat dzīvot Īrijā arī turpmāk.

Ja esmu saslimis, vai es varu doties uz slimnīcu?

Nē, jūs varat doties uzreiz uz slimnīcu tikai tad, ja jums vajadzīga neatliekamā palīdzība. Ja stāvoklis nav kritisks, jums vispirms jānododas pie ģimenes ārsta (GP).

Kādi pakalpojumi ir pieejami bez maksas?

Lielākā daļa pakalpojumu un ārstēšana ir bezmaksas, piemēram:

- Ģimenes ārsta pakalpojumi ārstēšanai slimnīcā.
- Ārstēšanās pie speciālista.
- Neatliekamā ārstēšana.
- Ģimenes plānošana.
- Pakalpojumi grūtniecēm un dzemdībās.
- Aprūpes pakalpojumi.

Kādi pakalpojumi nav bezmaksas?

- Izrakstītās zāles un medikamenti – nav jāmaksā par izrakstīšanu, bet ir jāmaksā medicīnas nodeva. Patreiz tā ir £6,50.
- Zobārstniecība – par reģistrēšanos pie zobārsta nav jāmaksā, bet jāmaksā par zobu ārstēšanu. Jūsu zobārsts jums sagatavos ārstēšanas plānu, tostarp arī izmaksas.
- Okulista (acu) un dzirdes (ausu) ārstēšanas pakalpojumi – galvenokārt ir par maksu.

Vai kādam šie pakalpojumi ir par brīvu?

Jā, noteiktas cilvēku grupas var saņemt šos pakalpojumus bez maksas vai par samazinātām cenām:

- Bērniem jaunākiem par 16 gadiem, un līdz 18 gadiem, ja mācās pilna laika skolā.
- Sievietēm stāvoklī.
- Cilvēkiem, kuri ir vecāki par 60 gadiem.
- Cilvēkiem, kuriem ir noteiktas medicīniska rakstura kaites.
- Cilvēkiem, kuriem ir noteikti sociālās aizsardzības atvieglojumi.
- Cilvēkiem ar maziem ienākumiem.

Ieteicams vispirms pajautāt, vai esat tiesīgs saņemt bezmaksas ārstēšanu pirms dodaties pie speciālista.

Pieejamība

Kā es varu saņemt veselības pakalpojumus?

Lai saņemtu veselības pakalpojumus jums jāizdara divas lietas:

- Jāreģistrējas vietējā Veselības un sociālās aprūpes dienestā Ziemeļrijā.
- Jāreģistrējas pie ģimenes ārsta (GP).

Kāpēc man tas jādara?

Jums jāreģistrējas abās nosauktajās vietās, lai saņemtu medicīnas karti, kuru izmantosiet, lai saņemtu medicīnas pakalpojumus Ziemeļrijā.

Kā es varu iegūt medicīnas karti?

Lai reģistrētos, jums jāaizpilda pieteikuma veidlapa, HS22X. Tā ir pieejama daudzās valodās, tostarp portugāļu, poļu, latviešu, lietuviešu, čehu, krievu, slovāku, urdu, ūru, hindui, ķīniešu, bulgāru un rumāņu. www.centuralservicesagency.n-i.nhs.uk/display/translations

Kur es vēl varu iegūt šo veidlapu?

Veidlapa ir pieejama arī jebkura ģimenes ārsta kabinetā, veselības centros vai centrālajā pakalpojumu aģentūrā.

Kas man jādara ar veidlapu?

Kad esat aizpildījis veidlapu, jums tā jānogādā pie ģimenes ārsta. Ja viņš piekrīt jūs reģistrēt kā pacientu, tad viņš paņems no jums veidlapu.

Cik ilgā laikā es saņemšu savu medicīnas karti?

Tas var ilgt līdz 8 nedēļām. Tātad, jums jāreģistrējas tiklīdz ierodaties Ziemeļrijā, nevis jāgaida līdz saslimstiet.

Kādi dokumenti man vajadzīgi, ja neesmu no EEZ?

Ja neesat no EEZ, jums nepieciešams pierādījums, ka dzīvojat Ziemeļīrijā. Piemēram, vīza vai darba atļauja.

Vai man ir bezmaksas medicīnas aprūpe, ja es esmu patvēruma meklētājs?

Jā, jums ir šādas tiesības to lūgt. Jums jānodrošina pierādījums, ka esat iesniedzis pieteikumu patvēruma piešķiršanai Mājas irojā.

Ģimenes ārsts

Kas ir GP (Ģimenes ārsts)?

GP vai ģimenes ārsts ir oficiāls apzīmējums sabiedriskajam ārstam Ziemeļīrijā. Ģimenes ārsts ir atbildīgs par jūsu ārstēšanu un ir viens no tiem, kas nosūta jūs pie speciālista/uz slimnīcu, kad tas ir nepieciešams.

Kas ir ģimenes ārsts?

Angļu valodā ģimenes ārsta apzīmēšanai lieto - General Practitioner (GP).

Kur es varu atrast ģimenes ārstu?

Ziemeļīrijā pavisam strādā 350 ģimenes ārsti. Viss saraksts ir pieejams:

- Centrālajā pakalpojumu aģentūrā.
- Pilsoņu konsultēšanas birojos.
- Internetā www.centraleservicesagency.n-i.nhs.uk/files/currentmedicallists/file/GPNI200801.pdf

Kādus pakalpojumus sniedz ģimenes ārsti?

- Viņi uzklausa jūsu sūdzības par veselību.
- Viņi izlemj, vai sūtīt jūs pie speciālista.
- Viņi izlemj, vai jums nepieciešamas zāles un izraksta tām recepti.

Vai man ir jāpiesaka vizīte, lai apmeklētu ģimenes ārstu?

Jā, jums ir jāpiesaka vizīte vai nu zvanot pašam ārstam, vai uz prakses kabinetu.

Ja jūtaties pārāk slikti, lai dotos pie ārsta, jums jāsauc ārsts uz mājām. Ģimenes ārsts izlems, vai doties pie jums mājās vizītē, vai nē.

Vai ģimenes ārsta kabinets ir pieejams visu diennakti?

Nē, lielākā daļa ģimenes ārstu kabineti ir atvērti tikai pa dienu. Savā ģimenes ārsta kabinetā jums jājautā, kur un kā varat saņemt palīdzību ārpus darba laikiem.

Kādas ir manas tiesības?

- Jūs varat pieprasīt sava dzimuma ārstu.
- Jūs jebkurā laikā varat mainīt ārstus.
- Jūs varat prasīt savam ārstam noorganizēt vēl viena ģimenes ārsta vai speciālista izmeklēšanu, taču jūsu ģimenes ārsts to var nedarīt, ja viņš uzskata, ka tas nav nepieciešams.

Informācija par reģistrēšanos pie ģimenes ārsta ir atrodama: www.nhssb.n-i.nhs.uk/multilingualResources/index.php.

Aprūpe slimnīcās

Vai es varu saņemt bezmaksas aprūpi slimnīcā?

Ikvienai personai, kas ir Ziemeļīrijas rezidents, ir tiesības saņemt bezmaksas slimnīcas aprūpi publiskajās slimnīcās. Privātās slimnīcas ir maksas pakalpojums.

Ko dara slimnīcās Ziemeļīrijā?

Slimnīcās Ziemeļīrijā ārstē un aprūpē slimus un savainotus pacientus.

Ko nodrošina Ziemeļīrijas slimnīcas?

- Neatliekamo palīdzību un palīdzību negadījumos (24 stundas diennaktī), Ziemeļīrijā ir 10 akūtās palīdzības slimnīcas.
- Stacionāros pakalpojumus.
- Poliklīnikas pakalpojumus.
- Dienas pakalpojumus.

Vai es varu doties uz slimnīcu, neapmeklējot savu ģimenes ārstu?

Ja jums nav nepieciešama neatliekamā palīdzība, jums vispirms jādodas pie ģimenes ārsta. Parasti jums jāapmeklē ģimenes ārsts, lai saņemtu norīkojumu uz publisko slimnīcu (izņemot neatliekamo palīdzību un negadījumus).

Lielākajā daļā publiskajās un privātajās slimnīcās ir negadījumu neatliekamās palīdzības nodaļas, kur nav nepieciešams ģimenes ārsta nosūtījums, taču jums prasīs samaksāt nodevu.

Ģimenes plānošana

Kur Īrijā es varu saņemt ģimenes plānošanas pakalpojumus?

Padomi ģimenes plānošanā Ziemeļīrijā ir par brīvu un konfidenciali.

Ja jums nepieciešams padoms ģimenes plānošanā, jums jāsazinās ar savu ģimenes ārstu vai vietējo ģimenes plānošanas klīniku.

Ziemeļīrijas kontraceptīvo klīniku saraksts ir atrodams: <http://www.fpa.org.uk/finder/>

Ieteikumus grūtniecēm sniedz arī virkne brīvprātīgo organizāciju un ģimenes ārstus.

Vai Ziemeļīrijā es varu veikt abortu?

Aborti Ziemeļīrijā nav atļauti, izņemot atsevišķus gadījumus, pamatā, ja tas apdraud mātes veselību. (Tai pat laikā ir pieļaujams, ja jūs braucat veikt abortu uz citu valsti.)

Grūtnieču un zīdaiņu aprūpe

Grūtnieču aprūpe

Kādus pakalpojumus es varu saņemt, ja esmu stāvoklī?

Ja esat stāvoklī vai plānojat ģimenes pieaugumu, jums jāsazinās ar savu ģimenes ārstu. Jūsu ģimenes ārsts palīdzēs jums izlemt, kur un kā tikt pie bērna, kā arī var izsniegt grūtniecības testu, lai noteiktu, vai esat stāvoklī.

Jums ir tiesības veikt embrionālo pārbaudi, ko veic vecmāte vai ģimenes ārsts. Ja ir kādas komplikācijas, jums ir tiesības saņemt bezmaksas akušiera palīdzību, un jūs vienmēr varat lūgt akušiera apskati, ja jums ir kādas sūdzības.

Ja jūs strādājat, jums ir tiesības saņemt samaksu, par laiku, kad tiek veiktas šādas apskates.

Vai man jāmaksā par aprūpi grūtniecības laikā?

Nē, jums ir tiesības aprūpi saņemt bez maksas. Ja jūs esat stāvoklī, jums bez maksas pienākas:

- zobārsts;
- bezmaksas zāļu izrakstīšana;
- zemāka maksa par acu ārstu.

Zīdaiņu aprūpe

Kādus pakalpojumus varu saņemt es un mans bērns pēc dzemdībām?

28 dienas pēc dzemdībām jūs un jūsu bērnu aprūpēs vecmāte. Viņš vai viņa apmeklēs jūs mājās, lai pārbaudītu, vai jums un jūsu bērnam nekādas nepienākas.

Jūsu bērnam slimnīcā pārbaudīs dzirdi.

Jums iedos bērna personīgo veselības ierakstu grāmatu (sarkana), kura tiks lietota, lai atzīmētu, kā klājas jūsu bērnam un veiktu ierakstus par svarīgākajiem attīstības posmiem.

Veselības uzraugi – speciāli apmācītas sabiedriskās medmāsas apmeklēs jūs 10 – 14 dienas pēc bērna piedzimšanas un sniegs jums atbalstu visos jautājumos, kas saistās ar jūsu un jūsu bērna veselību.

Vai mans bērns tiks vakcinēts?

Jā, astoņu nedēļu vecumā jūsu bērnam tiks veikta pirmā vakcīna. Tā ir par brīvu un tiek veikta pie ģimenes ārsta.

Šī vakcīna aizsargās jūsu bērnu no difterijas, tetānusa, garā klepus, bērnu triekas, meningīta un pneumokokāla infekcijām.

Kad notiek nākamās vakcinēšanas?

- Trīs un četrus mēnešu vecumā bērnam tiks veikta otrā un trešā kompleksā vakcīna pret slimībām.
- 12 mēnešu vecumā jūsu bērns saņems Hib vakcīnu un piedevu pret meningītu C.
- Kad jūsu bērns būs 15 mēnešus vecs, viņš saņems citu vakcīnu, tā saucamo MMR. Tā pasargās jūsu bērnu vēl no trīs slimībām (masalas, cūciņas un masaliņas). Viņš saņems arī piedevu pret pneumokokāla infekciju.

Dzimšanas apliecības

Kāda veida bērna dzimšanas apliecība man nepieciešama?

Ir divu veidu dzimšanas apliecības – īsā forma un garā forma. Īso formu var lietot, piemēram, lai pieteiktu bērnu skolā. Tiesu un citos nolūkos nepieciešama dzimšanas apliecības garā forma.

Bērnu veselība un veselības pakalpojumi skolas laikā

Ir pieejami dažādi bezmaksas pakalpojumi bērniem un ģimenēm (skat. Grūtnieču un zīdaiņu aprūpe).

Bērni vecumā līdz 16 gadiem

Kādus pakalpojumus ir tiesīgi saņemt bērni līdz 16 gadu vecumam?

Bērni līdz 16 gadiem (vai 19, ja apmeklē pilna laika skolu) ir tiesīgi saņemt virkni bezmaksas pakalpojumu, tostarp:

- Zāļu izrakstīšanu bez maksas.
- Acu ārsta pakalpojumus bez maksas vai par samazinātu cenu.
- Zobārsta pakalpojumus bez maksas vai par samazinātu cenu.

Veselības pakalpojumi skolā

Kādi veselības pakalpojumi ir pieejami skolā?

Visus skolas bērnus pārbauda skolas medmāsa. To skaitā vakcinēšanu un imunizāciju, redzes pārbaudi, dzirdes pārbaudi, tiek veikta auguma un svara mērīšana. Vecāki, ja viņi vēlas, var būt klāt laikā, kad tiek veiktas šīs pārbaudes.

Uzraudzība

Liela daļa vecāku ir spiesti kādu laiku pavadīt prom no saviem bērniem, vai nu tas ir ilgāks laiks, kad esat darbā, vai īsāks, kad dodaties uz kādiem sabiedriskiem pasākumiem.

Ir sarežģīti pieskatīt bērnus un dažkārt arī dārgi.

Bērni paļaujas, ka pieaugušie viņus aizsargās, un vecāki ir atbildīgi par to, lai viņu bērni būtu laimīgi un labi pieskatīti.

Nav noteikts vecums, no kura bērnus var atstāt mājās vienus. Tas ir atkarīgs no tā, vai bērns ir pietiekami attīstīts un patstāvīgs. Katrs bērns attīstās individuāli, taču ir aptuvenas vadlīnijas, kad bērnu drīkst atstāt mājās vienu.

Vai es varu zīdaiņi atstāt mājās vienu?

Zīdaiņi jūs nekad nedrīkst atstāt mājās vienu, pat ne uz dažām minūtēm.

Vai es varu atstāt mājās savu jaunāko bērnu?

Mazus bērnus mājās atstāt vienus nedrīkst, pat ne uz īsu laiku. Stundu bez jums vai cita pieaugušā bērnam var būt skumji, kā arī pastāv nelaimes gadījuma risks.

Vai es varu atstāt mājās vienu savu vecāko bērnu?

Bērnus līdz 14 gadiem nekad nevajadzētu atstāt mājās vienus ilgāk, kā uz īsu brīdi.

Vai es varu atstāt mājās savu pusaudzi?

Pusaudži, kas vecāki par 16 gadiem, var palikt mājās vieni.

Cik vecam jābūt mana bērna pieskatītājam?

Ja jums ir nepieciešams bērna pieskatītājs, jums vienmēr jāpārliedz, vai viņš/viņa nav jaunāk(-a) par 16 gadiem. Pieprasiet divas atsauksmes, pārbaudiet vai kandidātam ir pietiekoša atbildības sajūta, lai atstātu bērnu viņa uzraudzībā.

Bērna aizsardzība

Kas man jā dara, ja esmu norūpējies par sava bērna labklājību?

Ja esat norūpējies, ka jūsu bērnam kāds dara pāri emocionāli, fiziski vai seksuāli, vai izturas nevērtīgi, jūs varat:

- Griezties pie sociālā darbinieka (pirmdiena – piektdiena, no 9.00 līdz 17.00) jūsu vietējā HPSS sabiedrības uzticības birojā vai veselības centrā.
- Ārpus šiem darba laikiem, ja jums ir neatliekama nepieciešamība, jūs varat griezties pie ārpuslaika sociālā darbinieka vai zvanīt policijai 999 vai 112 (no mobilā telefona).

Sociālo darbinieku sarakstu jūs varat atrast:

http://www.dhsspsni.gov.uk/child_protection_contacts

Vīriešu un sieviešu apgraizīšana

Vīriešu apgraizīšana

Vai es varu veikt sava dēla apgraizīšanu?

Ziemeļrijā dzimušos vīriešu kārtas pārstāvjus apgraizīt nav pieņemts. Tai pat laikā daudzi ebreju, islāma, un afrikāņu tautu pārstāvji meklē iespējas kā apgraizīt savus bērnus.

Vīriešu kārtas pārstāvju apgraizīšana Ziemeļrijā nav nelegāla, bet to var veikt tikai speciāli apmācīts ārsts.

Ja jūs vēlaties, lai jūsu vīriešu kārtas bērns tiktu apgraizīts, ir svarīgi konsultēties pie sava ģimenes ārsta, kurš varēs jums ieteikt medicīniskas pakalpojumu sniedzēju, kas veic apgraizīšanu.

Jūsu ārstam jums jādot padomu par to:

- Ka zīdaiņa (zēna) apgraizīšanas procedūra nav ieteicama.
- Par ētiskajiem apsvērumiem saistībā ar zīdaiņa un bērna tiesībām.
- Par potenciālajiem riskiem, kas saistīti ar bērna savainošanu.
- Ārsts var ņemt vērā jūsu lūgumu, ja tas ir saistīts ar kultūru vai reliģiju.

Sieviešu apgraizīšana

Vai es varu veikt savas meitas apgraizīšanu?

Nē, Ziemeļrijā sievietes kārtas zīdaiņa vai bērna apgraizīšana ir nepieņemama, un ikviens, kas to veic vai organizē, var tikt iesūdzēts tiesā.

Sociālās labklājības pakalpojumi

Vecāki, kuri atbilst rezidenta statusam un nav attiecināms imigrācija statuss, var pieteikties uz sociālajiem pabalstiem (piemēram, bērnu pabalstam) automātiski.

Imigrācijas kontrole

Kā saprotams jēdziens imigrācijas kontrole?

Jūs nevarat saņemt bērna pabalstu, ja uz jums attiecināms imigrācijas statuss. Bērnu pabalsta saņemšanas nolūkā, jūs atrodaties imigrācijas statusā, ja Māju birojs ir noteicis jūsu palikšanu Ziemeļrijā ar noteikumu, ka jums nebūs iespējams griezties pēc palīdzības sabiedriskajos fondos, vai arī, ja jūs esat lūdzis atļauju iebraukt un palikt Apvienotajā Karalistē, bet neesat to saņēmis.

Parastā rezidence, klātbūtne un tiesības būt rezidentam

Kā saprotams jēdziens parastā rezidence?

Parastā rezidence ir tāds apstākļu kopums, ka jūs vienkārši dzīvojat Ziemeļrijā un arī nākotnē plānojat šeit palikt.

Jūs esat parasts rezidents:

- Ja jūs dzīvesbiedrs un bērni arī ir ieradusies dzīvot Ziemeļrijā. Tad tas norāda, ka jūsu ģimene grasās palikt šeit, līdz ar to tā ir parastā rezidence.
- Ja jums ir iekārtota māja Ziemeļrijā, piemēram, jūs šeit esat nopircis vai izīrējat māju. Tas norāda, ka esat parasts rezidents. Taču, ja jūs neesat nopircis vai neīrējat māju šeit, nebūt nenozīmē, ka neesat rezidents, jo tam par iemeslu var būt, piemēram, nepietiekami lieli ienākumi.
- Ja jūs esat nodzīvojis Ziemeļrijā vairāk kā trīs gadus, jūs tiek uzskatīts par parastu rezidentu (bet jums nav jānodzīvo šeit tik ilgi, lai kļūtu par parastu rezidentu).

Kā saprotams jēdziens klātbūtne?

Klātbūtne nozīmē to, ka jums vienkārši fiziski jāatrodas Ziemeļrijā, un jums jāatbilst rezidenta statusam, lai saņemtu pabalstus.

Ko nozīmē tiesības būt rezidentam?

Zemāk minētajām cilvēku grupām ir tiesības būt par Ziemeļrijas rezidentiem, pieprasot bērna pabalstu:

- Visiem Apvienotās Karalistes pavalstniekiem, kam ir tiesības būt par rezidentiem kopējā pārceļšanās zonā (Apvienotā Karaliste, Īrijas Republika, Kanāla salas, Menas salas).
- Visiem EEZ (EEA) strādniekiem, kas legāli strādā Apvienotajā Karalistē.
- Trešo valstu pilsoņi ar noteiktu atļauju palikt Apvienotajā Karalistē.
- Astoņu Eiropas Savienības valstu (Čehijas, Igaunijas, Ungārijas, Latvijas, Lietuvas, Polijas, Slovākijas, Slovēnijas) pilsoņi, ja viņi Ziemeļrijā ir nodzīvojuši ilgāk kā 12 mēnešus.

Bērna pabalsts

Kas ir bērna pabalsts?

Bērna pabalsts ir ikmēneša maksājums par katru jūsu bērnu, kas dzīvo ar jums kopā un ir jūsu aprūpē. Šis bērns ir:

- Jaunāks par 16 gadiem.
- Jaunāks par 19 gadiem un mācās pilna laika skolā.
- Bērns 16 vai 17 gadu vecumā, kas pametis skolu un ir reģistrēts, lai iegūtu darbu vai apmācībām Apmācību un nodarbinātības aģentūrā.

Kad man jāsāk kārtot bērna pabalstu?

Jūs varat sākt kārtot bērna pabalstu tiklīdz bērns ir piedzimis vai sācis dzīvot pie jums. Ja jūs kavēsit, jūs varat pazaudēt tiesības saņemt pabalstu. Pabalsta nokārtošanas paketi jūs varat saņemt bērnu pabalstu nodaļā: 0845 302 1444.

Ja jūsu bērns ir tikko piedzimis, jūs varat saņemt pabalsta nokārtošanas paketi slimnīcā, ja bērns ir dzimis Ziemeļrijā.

Jūs varat nokārtot bērna pabalstu internetā: <http://www.hmrc.gov.uk/forms/ch2.pdf>

Kur es varu atrast vairāk informācijas?

Vairāk informācijas jūs varat atrast internetā HM Valsts ienākumu un muitas informatīvajā bukletā: http://www.hmrc.gov.uk/childbenefit/ch5_notes.pdf

Noderīga kontaktinformācija un plašāka informācija

Veselības, sociālo pakalpojumu un sabiedriskās drošības departaments

Adrese: Castle Buildings
Stormont Estate
Belfast BT4 3SQ
Mājas lapa: <http://www.dhsspsni.gov.uk/>

Centrālā pakalpojumu aģentūra

Adrese: 2 Franklin Street
Belfast, BT2 8DQ
Telefons: (028) 90324431
Mājas lapa: www.centralservicesagency.n-i.nhs.uk

Ģimenes ārsta pakalpojumi (028) 9032 4431 un jautājiet par to pakalpojumu nodaļu, kura jums nepieciešama:
Zobārsts, vai rakstiet dental@csa.n-i.nhs.uk
Ārstniecība, vai rakstiet medical@csa.n-i.nhs.uk
Okulists, vai rakstiet ophthalmic@csa.n-i.nhs.uk

Ziemeļrijas vienlīdzības komisija

Adrese: Equality House
7-9 Shaftesbury Square
Belfast BT2 7DP
Telefons: (028) 90500600
E-pasts: information@equalityni.org
Mājas lapa: www.equalityni.org

Ziemeļrijas ombudsmens

Adrese: Freepost BEL 1478
Belfast BT1 6BR
Telefons: (0800) 343424 (bezmaksas telefons)

Ziemeļrijas brīvprātīgo darbības padome (NICVA)

Adrese: 61, Duncairn Gardens,
Belfast BT15 2GB
Telefons: (028) 9087 7777

Ziemeļu uzticības apgabals

Ziemeļu veselības un sociālās aprūpes fonds

Adrese: Equity Unit
The Cottage
5, Greenmount Avenue
Ballymena BT43 6DA
Telefons: (028) 2563 3745

Ziemeļu veselības un sociālo pakalpojumu valde

Adrese: County Hall
182, Galgorm Road
Ballymena BT42 1QB
Telefons: (028) 2531 1000

Ziemeļu veselības un sociālo pakalpojumu padome

Adrese: Houston's Mill Site
10A, Buckna Road
Broughshane
Ballymena BT42 4NJ
Telefons: (028) 2586 3950

Antrimas apgabala slimnīca

Telefons: (028) 9442 4000
Tekstafons: (028) 9442 4242
Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Kausevejas slimnīca

Telefons: (028) 7032 7032
Tekstafons: (028) 7034 6188
Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Vaitabejas slimnīca

Telefons: (028) 9086 5181
Darba laiki: 9:00 – 17:00 (pirmdiena – svētdiena)

Dienvidu uzticības apgabals

Dienvidu veselības un sociālās aprūpes fonds

Adrese: Equality Assurance Unit
The Bungalow
Lurgan Hospital Site
100, Sloan Street
Lurgan
Co. Armagh BT66 8NX
Telefons: (028) 3831 6691

Dienvidu veselības un sociālo pakalpojumu valde

Adrese: Tower Hill
Armagh BT61 9DR
Telefons: (028) 3741 0041

Dienvidu veselības un sociālo pakalpojumu padome

Adrese: Quaker Buildings
Lurgan
Co. Armagh BT66 8BB
Telefons: (028) 3834 9900

Craigavon apgabala slimnīca

Telefons: (028) 3833 4444
Tekstafons: (028) 3861 2764
Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Daisy Hill slimnīca

Telefons: (028) 3083 5000
Tekstafons: (028) 3083 5081
Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Belfāstas uzticības apgabals

Belfāstas veselības un sociālās aprūpes fonds

Adrese: Knockbracken Healthcare Park
Saintfield Road
Belfast BT8 8BH
Telefons: (0800) 22 88 44 (bezmaksas zvans)

Austrumu veselības un sociālo pakalpojumu valde

Adrese: Champion House
12-22, Linenhall Street
Belfast BT2 8BS
Telefons: (028) 9032 1313

Austrumu veselības un sociālo pakalpojumu padome

Adrese: 1st Floor
McKelvey House
25-27, Wellington Place
Belfast BT1 6GQ
Telefons: (0800) 917 0200
Tekstafons: (028) 9032 1285

Royal Victoria slimnīca

Telefons: (028) 9024 0503
 Tekstafons: (028) 9063 3883
 Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Royal Victoria slimnīca, acu nelaiemes gadījumi

Telefons: (028) 9024 0503
 Tekstafons: (028) 9063 3883
 Darba laiki: 9:00 – 15:00 (pirmdiena – piektdiena)

Royal Victoria slimnīca bērnu nelaiemes gadījumi

Telefons: (028) 9024 0503
 Tekstafons: (028) 9063 3883
 Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Mater slimnīca

Telefons: (028) 9074 1211
 Tekstafons: (028) 9080 2557
 Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Belfāstas pilsētas slimnīca

Telefons: (028) 9032 9241
 Tekstafons: (028) 9023 9581
 Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Dienvidaustrumu uzticības apgabals

Dienvidaustrumu veselības un sociālās aprūpes fonds

Adrese: Thompson House Hospital
 19-21, Magheralave Road
 Lisburn
 Co. Antrim BT28 3BP
 Telefons: (028) 9266 9111

Austrumu veselības un sociālo pakalpojumu valde

Adrese: Champion House
 12-22, Linenhall Street
 Belfast BT2 8BS
 Telefons: (028) 9032 1313

Austrumu veselības un sociālo pakalpojumu padome

Adrese: 1st Floor
 McKelvey House
 25-27, Wellington Place
 Belfast BT1 6GQ
 Telefons: (0800) 917 0200
 Tekstafons: (028) 9032 1285

Ulsteras slimnīca

Telefons: (028) 9056 4875
 Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Lagan Vallejas slimnīca

Telefons: (028) 9266 5141
 Tekstafons: (028) 9260 3120
 Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Rietumu uzticības apgabals

Rietumu veselības un sociālās aprūpes fonds

Adrese: Equality and Human Rights Unit
 Tyrone and Fermanagh
 Donaghane Road
 Omagh BT79 ONS
 Telefons: (028) 8283 5278

Rietumu veselības un sociālo pakalpojumu valde

Adrese: 15, Gransha Park
 Clooney Road
 Londonderry BT47 6FN
 Telefons: (028) 7186 0086

Rietumu veselības un sociālo pakalpojumu padome

Adrese: 'Hilltop' Tyrone and Fermanagh Hospital
 Omagh
 Co. Tyrone BT79 ONS
 Telefons: (028) 8225 2555

Erne slimnīca

Telefons: (028) 6638 2000
 Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Tijrones novada slimnīca

Telefons: (028) 8283 3100
 Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Altnagelvinas slimnīca

Telefons: (028) 7134 0503
 Tekstafons: (028) 7161 1298
 Darba laiki: Neatliekamās palīdzības nodaļa ir atvērta visu diennakti

Noderīgas vēstules veselības aprūpei

Vēstule ģimenes ārstam par tulka nepieciešamību

Date: _____

Dear GP,

I have an appointment on _____ at _____ a.m/p.m.

Could you please let me know if you can arrange for an interpreter in _____ to be present.

Signed : _____ (parent/ guardian)

Atslēgvārdi

Skola

Skolas soma

Skolotājs

Skolas kalendārs

Klase

Direktors

Reģistrs

Skolas forma

Svarīgākie fakti

Bērniem jāapmeklē skola no 4 līdz 16 gadu vecumam (bērnam jāsāk iet skolā septembrī, ja viņam ir palikuši 4 gadi 1. jūlijā).

Obligātā izglītība ir iedalīta četros galvenajos posmos:

Pamata posms: pirmais un otrais gads.

Pirmais posms: trešais un ceturtais gads.

Otrais posms: no piektā līdz septītajam gadam.

Trešais posms: no astotā līdz desmitajam gadam.

Ceturtais posms: no vienpadsmitā līdz divpadsmitajam gadam.

Pastāv ar likumu noteikts bērnu vecuma iedalījums 8, 11 un 14 gadu vecumposmos.

Vienpadsmit gadu vecumā bērni no pamatskolas pāriet uz vidusskolu. Patreiz Ziemeļrijā notiek izmaiņas pāriešanas sistēmā. Jūs varat kontrolēt jūsu bērna pāriešanu gan ar skolu, gan bērna skolotāju.

Katra skolas gada beigās vecāki saņem ziņojumu par sava bērna sekmēm visos priekšmetos un iemaņu attīstību. Ziņojumos ir arī ieteikumi vecākiem, kādam attīstības līmenim galvenajos priekšmetos būtu jābūt.

Pirmsskola

Kas ir pirmsskola?

Ziemeļrijā pirmsskola nav obligāta, bet katram bērnam šeit ir tiesības vienu gadu iet pirmsskolā.

Kad bērni dodas uz pirmsskolu?

Pirmsskola domāta bērniem, kuriem pēc gada jāsāk iet skolā, tātad septembrī to var apmeklēt bērni, kuriem ir palikuši trīs gadi 1. jūlijā vai pirms tam.

Kāds ir pirmsskolu mērķis?

Pirmsskolu mērķis ir iepazīstināt bērnu ar skolas dzīvi un sagatavot viņu atšķirībām starp skolu un mājām. Bērni vienkārši mācīsies organizēti spēlēt, kā arī bērnam tā būs iespēja kontaktēties ar citiem bērniem, pirms viņš uzsāk skolas gaitas.

Kā un cik ilgi manam bērnam jāiet uz pirmsskolu?

Parasti jūsu bērns uz pirmsskolu ies piecas dienas nedēļā uz 2,5 vai 4,5 stundām.

Piezīme: Jums ir tiesības tikai uz vienu bezmaksas vietu. Tas nozīmē, ka jūsu bērns var bez maksas apmeklēt vai nu pirmsskolu vai rotaļu grupu, bet ne abus.

Lai gan bezmaksas vietu skaits ir ierobežotā skaitā, tomēr dažādās vietās var būt dažāda situācija. Sīkākai informācijai kontaktējieties ar vietējo izglītības un bibliotēku valdi.

Kā es varu pieteikt bērnu skolā?

Kā es varu atrast savam bērnam pamat skolu?

Jūs varat savu bērnu pēc izvēles sūtīt tuvākajā apkārtnes skolā, ja vien tur ir brīvas vietas. Lai gan lielākā daļa pamatskolu pieņem visus bērnus, kas piesakās, tomēr nav garantiju, ka tuvākajā skolā ir brīvas vietas.

Vietējo skolu saraksti ir katrā Izglītības un bibliotēku valdē. Vietējo Izglītības un bibliotēku valžu kontaktinformācija ir atrodamā šīs sadaļas beigās.

Kāda ir kārtība bērna pieteikšanai pamatskolā?

Lai pieteiktu bērnu skolā, jums jāaizpilda iesnieguma veidlapa, norādot 3 skolas, kurām jūs dodat priekšroku.

Šo iesnieguma veidlapu un informāciju par vietējām skolām var iegūt jūsu vietējā Izglītības un bibliotēku valdē.

Kad man jāpiesaka bērns skolā?

Ja jūs vēlaties septembrī laist bērnu skolā, tad iesnieguma veidlapa jums jāiesniedz jau šī paša gada janvārī.

Ja iesnieguma veidlapu iesniegsiet vēlāk, tā tiks izskatīta pēc tam, kad būs izskatīti visi laikus iesniegtie iesniegumi. Šādi jūs varat netikt savā izvēlētajā skolā.

Vai pamatskolas izvēlei ir kāda saistība ar nākamo - vidusskolas līmeni?

Izvēloties pamatskolu, jūs varat arī uzzināt par uzņemšanu nākamā līmeņa skolās. Ir vidusskolas, kuras jaunu skolnieku uzņemšanai dod priekšroku tiem skolniekiem, kuri nāk no noteiktām pamatskolām.

Kādā klasē tiks ieskaitīts mans bērns?

Bērni, kuri tikko sāk iet skolā, tiek ieskaitīti pamatskolas pirmajā klasē. Ja jūsu bērns ir apmeklējis skolu jau pirms tam (piemēram, citā valstī), tad skola ņem vērā bērna vecumu un zināšanas.

Tādā gadījumā, skolas direktors izlemj, kurā klasē bērns ies, un kas būs viņa skolotājs.

Atbalsts jūsu bērnam skolā un skolas apmeklējums

Atbalsts jūsu bērnam

Kāda ir vecāku loma bērna izglītošanā Ziemeļrijā?

Vecāki (aizbildņi) ir bērna pirmie izglītotāji. Atbalsts mājās ir vitāli svarīgs jūsu bērna sekmēm skolā.

Kā es varu atbalstīt savu bērnu?

Jūs varat atbalstīt savu bērnu:

- Izrādot interesi par to, ko jūsu bērns dara skolā.
- Konsultējoties ar skolotājiem par sava bērna progresu.
- Apmeklējot vecāku-skolotāju sapulces.
- Runājot ar skolotāju par visiem jautājumiem, kas jūs satrauc saistībā ar bērnu.
- Uzslavējot katreiz savu bērnu, kad viņš cenšas. Jūsu atbalsts viņam nozīmē daudz, un tas motivēs jūsu bērnu censties arī turpmāk.

Kas ir vecāku-skolotāju sapulce?

Vecāku-skolotāju sapulce ir tikšanās, kurā skolotāji pārrunā ar vecākiem bērna sekmes skolā.

Apmeklējums

Kāda ir mana loma attiecībā uz apmeklējumu?

Kā vecākam jums jābūt parliecinātam, ka jūsu bērns apmeklē skolu katru dienu, kad notiek mācības. Bērni nedrīkst izlaist stundas bez iemesla (piemēram, kad viņi ir saslimuši).

Ja jūsu bērns nevar apmeklēt skolu, jums tas ir jāziņo skolai, nosūtot vēstuli, kurā paskaidrojat neapmeklēšanas iemeslu.

Vai es varu bērnu ņemt līdzi atvaļinājumā, viņa skolas laikā?

Ja ņemat bērnu līdzi atvaļinājumā tai laikā, kad jūsu bērnam ir mācības skolā, viņš neapmeklē stundas un tādējādi viņam vēlāk var rasties grūtības sekot līdzi mācību vielai. Rezultātā viņš var atpalikt mācības un zaudēt pašapziņu par savām spējām.

Ko skola dara, ja mans bērns izlaiž daudz stundu?

Likums nosaka, ka vecāki ir atbildīgi par to, lai bērns apmeklētu skolu regulāri un ierastos uz stundām laikā. Vecākiem var piespriest līdz pat £1000 par katru bērnu, kas regulāri izlaiž stundas. Izglītības un bibliotēku valde par to var ziņot Izglītības uzraudzības pārvaldei.

Pamatskola

Kādas skolas pastāv Ziemeļīrijā?

Ziemeļīrijas izglītības sistēma sastāv no dažāda veida skolām, kuras uzrauga un kontrolē vadības komitejas.

- Uzraugāmās skolas – tās atrodas Izglītības un bibliotēku valdes un Pārvaldnieku valdes uzraudzībā.
- Apsaimniekojamās skolas – tās atrodas Apsaimniekojamo skolu katoļu padomes un Pārvaldnieku valdes uzraudzībā.
- Integrētās skolas – tās atrodas Ziemeļīrijas integrētās izglītības padomes uzraudzībā.

Vai zēni un meitenes iet vienā skolā?

Viena dzimuma skolās meitenes un zēni mācās atsevišķi. Kopējās skolās zēni un meitenes mācās kopā.

Kas vada skolu?

Skolas direktors (arī skolotāju vadītājs) ir atbildīgs par skolas vadību. Direktors ir pakļauts Pārvaldnieku valdei.

Direktors var būt gan vīrietis, gan sieviete.

Kas ir pamatskola?

Cik ilgi jāmacās pamatskolā?

Pamatskolā ir jāmacās septiņi gadi un šis laiks ir sadalīts trīs galvenajos posmos.

- Pamata posms (P1 un P2).
- Pirmais posms (P3 un P4).
- Otrais posms (P5, P6 un P7).

Šajos trīs posmos ir iekļauti septiņi obligātie mācību gadi.

Ko mans bērns apgūs pamatskolā?

Pamatskolas mācību programmas ir veidotas tā, lai jūsu bērns ar prieku ietu uz skolu un šī vēlēšanās viņam saglabātos visu mūžu. Skolai bērnam jāveido patīkama un aizraujoša pieredze.

Pamatskolas mācību programmā ir ietvertas sešas mācību sfēras:

Valoda, rakstītprasme un aritmētika (lasīšana, rakstīšana, matemātika un angļu valoda) ir vissvarīgākās.

Bērni mācās arī mākslu, ģeogrāfiju, vēsturi, zinātnes un tehnoloģijas.

Izglītība bērniem palīdz attīstīt arī viņu sociālās iemaņas, tādas kā personības attīstība un savstarpējā sapratne.

Ar fiziskā izglītība ir svarīga, un tajā ir iekļautas spēles un fiziskie vingrinājumi.

Kā tiks vērtētas mana bērna mācības?

Vērtēšana ir bērna zināšanu pārbaude testējot vai novērojot viņa zināšanas. Skolotājs redz, kāds ir bērna progress noteiktā priekšmetā, kādas ir viņa iemaņas un izpratne par noteikto tēmu.

Pirmajās klasītēs novērtējums ir neformāls, to veidojat jūs un bērna skolotājs novērojot bērnu.

Pamatskolas skolotāji lieto daudz dažādus paņēmienus kā novērtēt jūsu bērna sekmes. Tie ir gan testi, gan uzdevumi, projektu darbs un portfolio.

Kas ir standarta testi?

Standarta testus lieto, lai novērtētu skolēna sekmes salīdzinājumā ar citiem skolniekiem valstī. No 4. līdz 7. klasei bērni, uzsākot nākamo mācību gadu, saņem obligāto novērtējumu lasīšanā un aritmētikā.

Kas ir vidusskola?

Kā tiek organizēta izglītība pēc pamatskolas?

Obligātā vidusskolas izglītība Ziemeļīrijā sastāv no diviem posmiem.

- 3. posms.
- 4. posms.

3. pamat posms (8. – 10. klase)

Kas ir trešais pamat posms?

Trešais pamat posms ir nākamais posms pēc pamatskolas pabeigšanas. Skolēni sāk mācīties trešajā posmā 11/12 gadu vecumā un pabeidz to 13/14 gadu vecumā (tie ir 8. 9. un 10. mācību gadi).

Ko mans bērns mācīsies 3. pamat posmā?

Trešajā pamat posmā tiek likts uzsvars uz iemaņu attīstību, jaunradi un iniciatīvu.

Mācību sfēras ir sadalītas 8 dažādās nozarēs: māksla, angļu valoda, vide un sabiedrība, matemātika, modernās valodas, fizikultūra, zinātne un tehnoloģijas, ticības mācība.

Sīkāka informācija par trešo posmu ir atrodama http://www.nicurriculum.org.uk/key_stage_3/index.asp.

4. pamat posms (11. – 12. mācību gads)

Kas ir ceturtais pamat posms?

Obligātajā vidusskolas izglītībā ceturtais pamatposms ir noslēdzošais posms. Skolnieki 4. pamatposmu sāk 14/15 gadu vecumā un beidz 16/17 vecumā. Tā ilgums ir divi gadi (11. un 12. mācību gads).

Ko mans bērns mācīsies 4. pamat posmā?

Ceturtajā pamat posmā ir 7 mācību jomas: māksla, valoda un literatūra, matemātika, vide un sabiedrība, zinātnes un tehnoloģija, modernās valodas, praktiskas mācības dzīvei un darbam.

14 gadu vecumā skolnieki izvēlas priekšmetus, kurus turpinās mācīties, lai saņemtu vidusskolas beigšanas sertifikātu.

Vai 4. pamat posmā ir jākārto eksāmeni?

Jā, Ziemeļrijā obligātā vidusskolas apmācība noslēdzas ar valsts eksāmeņiem, lai saņemtu vispārējās vidējās izglītības sertifikātu (diplomu) (GCSE), ko kārto jūnijā.

Beidzot obligāto izglītību

Kas notiek pēc GCSE eksāmenu nokārtošanas?

GCSE eksāmeni nozīmē, ka obligātā izglītība Ziemeļrijā ir pabeigta. Skolnieki, kuri izlemj turpināt mācības, apmeklē skolu vēl divus gadus, kas tiek noslēgti ar A līmeņa (Advanced Level) eksāmeņiem.

A līmeņa eksāmenu rezultāti ir pamats turpmākās augstākās izglītības iegūšanai.

Kādus priekšmetus viņi mācās?

Pārsvārā studentiem A līmenī ir 3 - 4 priekšmeti, kuros ir eksāmeni, kas savukārt nosaka, kur un ko mācīties tālāk trešajā līmenī.

Kādā vecumā skolnieki beidz skolu?

Skolnieki, kuri izvēlas likt A līmeņa eksāmenus, beidz vidusskolu 18/19 gadu vecumā.

Kas vēl man būtu jāzina?

Mācību gads

Kāda ir mācību gada struktūra?

Pamatskolā ir trīs trimestri. Pirmais ir no septembra līdz decembra vidum (Ziemassvētkiem). Otrais trimestris ir no janvāra līdz martam vai aprīlim (Lieldienas). Trešais ir no Lieldienām līdz jūnijā beigām.

Arī vidusskolā ir trīs trimestri. Pirmie divi ir tādi paši kā pamatskolā, bet trešais trimestris beidzas maija beigās.

Trimestru vidū ir arī pārtraukumi, un tos sauc par puslaikiem (half-terms), kad bērniem ir brīvdienas dažas dienas nedēļā.

Kā es varu noskaidrot, kad manam bērnam nav jābūt skolā?

Mācību gada sākumā (vai tad, kad piesakāt bērnu skolā), jūs saņemsiet pasākumu kalendāru, kurā būs sīki norādīts, kad skola būs slēgta. Par visām citām dienām jums paziņos mācību gada laikā.

Mācību diena

Cik gara ir mācību diena?

Bērniem, kas jaunāki par 8 gadiem, skolas diena ilgst vismaz trīs stundas un četras ar pusī stundas pārējiem bērniem.

Vidusskolā ir garāka skolas diena. Par skolas dienas garumu jūs varat uzzināt skolā, jo dažādās skolās mācību dienas ilgums var būt atšķirīgs.

Skolas ir atvērtas no pirmdienas līdz piektdienai.

Cikos sākas stundas?

Atkarībā no skolas stundas sākas laikā no 8:30 līdz 9:30. Ir svarīgi, lai jūsu bērns ierodas skolā laikus, tāpēc noteikti noskaidrojiet, cik skolā sākas mācību stundas.

Kad un cik ilgi ir starpbrīži?

Dienas laikā ir divi starpbrīži. Viens ir pirms pusdienām (apmēram 11:00) un pusdienas pārtraukums (apmēram 12:30)

Mājasdarbi

Vai pamatskolā manam bērnam būs mājas darbi?

Attiecībā uz mājas darbiem katrai skolai ir sava nostāja. Piemēram, ir dažas skolas, kurās bērniem no pirmās līdz sestajai klasei mājas darbi jāpilda katru vakaru. Citās skolās uzdod nedaudz lasīt un rēķināt jau pirmsskolā.

Vai manam bērnam vidusskolā būs mājas darbi?

Jā, vidusskolā skolniekiem jau būs ievērojami vairāk mājas darbu nekā pamatskolā. Viņiem būs jāgatavojas arī eksāmeņiem.

Mājas darbu izpilde skolniekiem vidusskolā parasti aizņems apmēram 2 - 3 stundas.

Kā es varu palīdzēt bērnam izpildīt mājas darbus?

Ja jūsu bērnam ir mājas darbs, jums viņam jāierāda vieta un jāmudina to izpildīt. Ja bērnam nepieciešams, tad palīdziet.

Atrodiet laiku, lai katru dienu parunātu ar bērnu par to, ko viņi ir darījuši skolā.

Ievērojiet klusumu, sekojiet, lai bērnam būtu ērti pie galda, lai viņu netraucētu televizors vai citi trokšņi, kamēr viņš mācās.

Mājas darbos var būt gan mutiskie, gan rakstiskie uzdevumi.

Mutiskie uzdevumi (runāšana un mācītā atkārtošana) ir īpaši svarīga jaunākajās klasēs.

Mudiniet, lai jūsu bērns saudzē savas grāmatas un izdales materiālus.

Ja jūsu bērns strādā patstāvīgi, vienalga painteresējieties, kā viņam sokas un, ja vajag, palīdziet.

Paslavējiet savu bērnu par to, ka viņš cenšas. Esiet pacietīgs.

Ko darīt, ja manam bērnam ir problēmas ar mājas darbiem?

Ja jūsu bērnam pastāvīgi ir problēmas ar mājas darbiem, pārrunājiet to ar skolotāju.

Ja jūsu bērns, kāda iemesla dēļ nevar izpildīt mājas darbu, pasakiet to skolotājam. Uzrakstiet iemeslu īsā vēstulītē.

Ko darīt, ja manam bērnam ir problēmas skolā?

Vispirms jums jāaprunājas ar jūsu bērnu. Problēmas var būt gan mācībās, personīgās, vai sabiedriskās rakstura.

Ja jūs nevarat atrisināt problēmu mājās, jums jānorunā tikšanās ar skolotāju. Ja arī šādi nevarat atrisināt problēmu, jums nepieciešams norunāt tikšanos ar skolas direktoru.

Ja jūsu bērns mācās vidusskolā, jums jānorunā tikšanās ar skolas direktoru vai klases audzinātāju, ja tāds ir.

Kas ir mācību uzraudzība?

Dažas skolas vidusskolēniem par maksu piedāvā mācību uzraudzību.

Tas ir organizēts mācību laiks, kad bērns pēc skolas var sagatavot savus mājas darbus.

Bērna uzraudzība notiek kvalificēta skolotāja vai atbildīga pieauguša vadībā.

To, vai jūsu skolā tiek piedāvāta mācību uzraudzība, jums jānoskaidro savā skolā.

Skolas noteikumi un kārtība

Ko nozīmē jēdzieni skolas noteikumi un kārtība?

Kā jau iepriekš tika minēts, visās skolās ir savi iekšējās kārtības noteikumi par dažādiem jautājumiem, tostarp:

- Pieteikšanās un uzņemšana.
- Skolas forma.
- Veselīgs ēdiens.
- Uzvedība un uzvešanās.
- Pārkāpumi.

Pieteikšanās un uzņemšanas noteikumi

Kas ir pieteikšanās un uzņemšanas noteikumi?

Pieteikšanās vai uzņemšanas noteikumi nosaka kārtību, kā bērni tiek uzņemti skolā. Skolās, kurās nevar uzņemt visus mācīties gribētājus, ir nepieciešami uzņemšanas noteikumi. Tos izstrādā skolas vadības valde.

Noteikumiem ir jāatbilst Ziemeļrijas vienlīdzības likumam, kas paredz, ka bērns nedrīkst būt pakļauts diskriminācijai.

Skolas forma

Kas ir skolas formas noteikumi?

Lielākajā daļā Ziemeļrijas skolu ir skolas formas noteikumi. Tas nozīmē, ka skolēniem ir jānēsā attiecīgās skolas forma. Skola jums dod sīkus norādījumus, kā bērnam ir jābūt apģērbtam skolā.

Kas notiek, ja mans bērns nevalkā skolas formu, jo tā nesaskan ar manas kultūras tradīcijām?

Ja jums ir problēmas ar skolas formas nēsāšanu kultūras tradīciju dēļ, jums jāpārrunā šis jautājums ar skolas direktoru.

Veselīgs ēdiens

Kas ir veselīga ēdiena noteikumi?

Daudzās skolās eksistē veselīga ēdiena noteikumi. Tas nozīmē, ka skolā ir veselīgu pārtikas produktu saraksts, ko jāievēro dodot bērnam līdzi uz skolu pusdienas un uzkodas pārtraukumos. Parasti tiek aizliegti saldumi un citi neveselīgi produkti, kā arī dzirkstošie dzērieni (piemēram, Coca Cola).

Uzvedība un uzvešanās

Kā bērni skolā tiek disciplinēti

Skolotāji bērnus uzslavē, ja viņi ir cītīgi strādājuši, labi izpildījuši klases un mājas darbus. Uzslavēšana motivē bērnus.

Katrā skolā ir savi disciplīnas noteikumi un vecāki saņem šo noteikumu kopijas. Jūsu pienākums ir apstiprināt, ka esat iepazinies ar šiem noteikumiem, kā arī ievērot, lai bērni tos saprot un ievēro. Jums lūgts parakstīt šos noteikumus, kad pieteiksiet savu bērnu skolā.

Skolotājs vai skolas direktors informēs jūs, ja jūsu bērns pastāvīgi neievēros noteikumus. Jums būs ar viņiem jāpārrunā šie pārkāpumi. Viņi vēlēties, lai jūsu bērns labojas. Vispirms jums pašiem jāmēģina tikt galā ar bērna uzvedību un, ja nepieciešams, jāiesaista skolotājs.

Nopietnu skolas noteikumu pārkāpšanas gadījumos, skola var pieņemt galīgo lēmumu – izslēgt bērnu no skolas. Tas ir nopietns un ārkārtējs lēmums. Skolai pirms izslēgšanas ir jāizmēģina dažādi citi audzināšanas paņēmieni. Viņiem vispirms jāsaņem jūsu paziņojums par izslēgšanu. Jūs varat to apstrīdēt vadītāju valdē. Pēdējā iespēja ir kontaktēties ar Bērnu likuma centru vai Ziemeļrijas komisāru bērnu un jauniešu lietās.

Pārkāpumi

Kādi ir noteikumi par pārkāpumiem?

Īru skolās nav pieļaujama grūstīšanās, fiziski un mutiski pāridarījumi. Dažreiz pārkāpumi notiek skolās vai ceļā uz skolu. Ja citi bērni dara pāri jūsu bērnam, vai arī pats bērns dara kādam pāri, tas ir nopietns uzvedības pārkāpums. Neviens nedrīkst ciest no fiziskiem vai cita veida pāridarījumiem.

Kas man jā dara, ja manam bērnam dara pāri?

Nesāciet skaidroties ar citu bērnu vecākiem. Runājiet ar klases audzinātāju vai direktoru par to, kas notiek un risiniet problēmu tikai šādā veidā. Ja jūs nevarat atrisināt konfliktu skolā, jūs varat lūgt Zinātnes un izglītības departamentu veikt izmeklēšanu. Jūs varat aprunāties arī ar Bērnu ombudsmeni.

Ko man darīt, ja mans bērns kādam dara pāri?

Ja bērns kādam dara pāri, ir svarīgi to atzīt un palīdzēt bērnam tikt ar to galā. Viena no lielākajām problēmām skolās saistībā ar pārkāpumiem ir tā, ka vecākiem ir grūti pieņemt, ka viņu bērns kādam regulāri dara pāri.

Jūs varat:

- Ja tā ir īslaicīga reakcija, tad mēģiniet noskaidrot, kas to ir iezraisījis (piemēram, ģimenē piedzimis vēl viens bērns, noticis smags zaudējums vai stresa situācija mājās).
- Runājiet ar savu bērnu un mēģiniet panākt, lai viņš saprot, kā citi bērni jūtas.
- Palieciet mierīgs un izvairieties no agresijas pats.
- Runājiet ar klases audzinātāju. Jūs redzēsiet, ka skolotājs jums vēlas palīdzēt. Ir svarīgi, lai jums un skolotājam būtu vienāda attieksme pret notiekošo.

Vērtīgi ir izvēlēties arī ilgtermiņa metodes. Pāridarītāji bieži cieš no pašapziņas trūkuma. Nesalīdzini savu bērna sasniegumus ar citiem. Uzslāvē viņus ikreiz, kad viņi palīdz vai ir izdarījuši kaut ko labu.

Trešais līmenis un tālākizglītība

Kā tiek organizēta trešā līmeņa izglītība?

Trešā līmeņa izglītība ir sadalīta divās daļās:

- Tālākizglītība un apmācība.
- Augstākā izglītība un apmācība.

Par tālākizglītību un augstāko izglītību Ziemeļrijā ir atbildīgs Nodarbinātības un apmācību departaments.

Tālākizglītība

Kas ir tālākizglītība?

Tā ir izglītība un apmācība, kura seko pēc vidusskolas līmeņa, bet nav trešā līmeņa sistēmas sastāvdaļa.

Kam ir pieejama tālākizglītība?

Ja jūs esat vecāks par 16 gadiem, jums ir pieejama vai nu pilna, vai nepilna laika tālākizglītība.

Cik daudz tālākizglītības koledžu šeit ir?

2007. gadā sešos apgabalos pavisam bija 16 tālākizglītības koledžas.

Vai es varu iegūt finansējumu tālākizglītībai?

Jā, jūs varat iegūt finansējumu tālākizglītībai, ja esat vecumā no 16 līdz 19 gadiem. Jūs varat iegūt izglītības uztura pabalstu (EMA). EMA līdzekļus piešķir pārbaudes kārtā un stipendijas apjoms var būt līdz £60 pusmēnesim.

Kur es varu iegūt plašāku informāciju?

Plašāku informāciju jūs varat iegūt internetā <http://www.delni.gov.uk/index/further-and-higher-education.htm>.

Augstākā izglītība un apmācība

Kas ir augstākā izglītība?

Augstākā izglītība sastāv no visa veida kursiem, kurus piedāvā universitātes, universitāšu koledžas un tālākizglītības vai augstākās izglītības institūti, kurus finansē Nodarbinātības un apmācību departaments. Ir arī privātās koledžas.

Kā mans bērns var saņemt augstāko izglītību?

Mācībām augstskolās uzņem studentus atkarībā no tā, kā viņi nokārtojuši A līmeņa eksāmenus beidzot vidusskolu.

Kur es varu saņemt plašāku informāciju par augstāko izglītību?

Jūs varat saņemt plašāku informāciju par augstāko izglītību internetā

www.delni.gov.uk/index/further-and-higher-education.htm

Valodu kursi pieaugušajiem

Kā es varu atrast angļu valodas kursu?

Visā Ziemeļrijā ir daudz angļu valodas kursu pieaugušajiem.

Lai iegūtu informāciju par angļu valodas kursiem, jums jāapmeklē vietējo bibliotēku vai ledzīvotāju padomdevēju biroju, vai vietējo sabiedrisko centru.

Noderīga kontaktinformācija

Izglītības departaments

Adrese: Rathgael House
Balloo Road
Bangor BT19 7PR
(028) 91279279
Telefons:
E-pasts: mail@deni.gov.uk
Mājas lapa: www.deni.gov.uk

Eksāmenu un novērtējumu padome

Adrese: 29 Clarendon Road
Clarendon Dock
Belfast BT1 3BG
(028) 90261200
Telefons:
E-pasts: info@ccea.org.uk
Mājas lapa: www.ccea.org.uk

Belfāstas izglītības un bibliotēku valde

Adrese: 27-33 Upper Baggot St
Dublin 4
(01) 6070500
Telefons
E-pasts: info@fas.ie
Mājas lapa: www.belb.org.uk

Dienvidu izglītības un bibliotēku valde

Adrese: 3, Charlemont Place
The Mall
Armagh BT61 9AX
(028) 37512200
Telefons:
E-pasts: selb.hq@selb.org
Mājas lapa: www.selb.org

Dienvidastrumu izglītības un bibliotēku valde

Adrese: Grahamsbridge Road
Dundonald
Belfast BT16 2HS
(028) 90566266/7
Telefons:
E-pasts: info@seelb.org.uk
Mājas lapa: www.seelb.org.uk

Rietumu izglītības un bibliotēku valde

Adrese: 1, Hospital Road,
Omagh
County Tyrone BT79 0AW
(028) 82411411
Telefons:
E-pasts: info@welbni.org
Mājas lapa: www.welbni.org

Ziemeļaustrumu izglītības un bibliotēku valde

Adrese: County Hall
182, Galgorm Road
Ballymena BT42 1HN
(028) 25653333
Telefons:
Mājas lapa: www.neelb.org.uk

Noderīgas vēstules skolai

1.) Vecāka/aizbildņa vēstule skolotājam par neierašanos skolā.

Date: _____

Dear Teacher,

My child will not be in school on _____ as they have to attend

The GP _____

The Dentist _____

The Health Nurse _____

Other _____

Signed: _____ (parent guardian)

2) Vecāka/aizbildņa vēstule skolotājam par stundu sākuma kavēšanu vai ātrāku aiziešanu no stundām.

Date: _____

Dear Teacher,

My child will need to leave at _____ on _____

My child will not be in school until _____ on _____

Signed: _____ (parent guardian)

Svarīgākie fakti

Ziemeļīrijā ģimenēm ir virkne dažādu laika pavadīšanas iespēju.

Ziemeļīrijā ir pieejama virkne dažādu kultūras, sabiedrisko un sporta nodarbību.

Ziemeļīrijā ir daudz vietu, kur var izbaudīt atpūtu brīvā dabā, ja vien to pieļauj laika apstākļi.

Bērniem ir svarīgi spēlēties, jo tas veicina viņu emocionālo, garīgo un fizisko attīstību.

Atrodiet laiku savai ģimenei

Kā tiek sadalīts mūsu laiks?

Lielos vilcienos cilvēka dienu var iedalīt piecos dažādos "laikos":

- **Darba laiks** – laiks, kas tiek pavadīts darbā (apmaksāts vai brīvprātīgs), mācībās vai bērnu pieskatīšanā.
- **Mājas laiks** – laiks, kas tiek pavadīts veicot mājas darbus, mazgāšanu un ēdot.
- **Laiks ģimenei un draugiem** – laiks, ko pavadāt ar draugiem un ģimeni.
- **Mans laiks** – laiks, ko veltāt tikai sev, tostarp atpūta, vingrošana un gulēšana.
- **Klusais laiks** – laiks, ko veltāt sev, pārdomājot dažādas lietas.

Kā ir ar vecākiem?

Vecākiem, protams, dienā ir tikai dažas brīvas stundas un tas nozīmē, ka jums ir ļoti maz laika, ko veltīt tikai sev, it īpaši, ja jūs paši pieskatāt savus bērnus.

Vecāki ir satraukti, ka nevar pavadīt pietiekoši daudz laika ar saviem bērniem, taču ir daži ne visai sarežģīti veidi, kā šo laiku pavadīt kvalitatīvi, tostarp: vismaz desmit minūtes pārrunājiet ar bērnu par to, kā viņam pagājusi šī diena, ejiet ar bērnu pastaigāties, kopā paēdiet, kopā padariet kādus mājas darbus utt.

Ir ļoti svarīgi, lai jums pietiktu laiks atpūsties un nodoties kādai izklaidei, pie tam nav svarīgi, vai jūs to darāt viens, kopā ar ģimeni vai draugiem.

Kā ir ar bērniem?

Bērni laiku pavada citādāk ne kā vecāki, jo viņiem nav jānodrošina sevi materiāli.

Bērniem ir jāguļ vairāk ne kā pieaugušajiem un tas, cik ilgi viņi guļ, ir atkarīgs no attiecīgā vecuma.

Kā nodarbības var palīdzēt ģimenei?

Kopēja darbošanās ģimenes lokā ir lieliska iespēja, kā veidot ciešas savstarpējās attiecības ar bērniem un gūt prieku no tā, ka esat vecāki. Tas palīdzēs arī jūsu bērna emocionālajai, fiziskajai un garīgajai attīstībai.

Vai Īrijā ir sabiedriskās un izklaides aktivitātes?

Jā, Īrijā cilvēkiem laika pavadīšanai ir daudz sabiedrisko un atpūtas izklaides iespēju. Daudzas no tām ir bez maksas vai arī tas nav pārāk dārgas.

Bibliotēka

Kādus pakalpojumus sniedz publiskās bibliotēkas?

Publiskās bibliotēkas Ziemeļīrijā piedāvā daudz dažādus pakalpojumus. Ja jūs kļūstat par biedru, jums būs iespēja piekļūt:

- Informācijai, grāmatām, mūzikai, DVD diskam utt.
- Bezmaksas internetam.
- Daļībai vietējos pasākumos un nodarbībās.

Kā es varu kļūt par bibliotēkas lietotāju?

Lai kļūtu par bibliotēkas lietotāju, jums jākļūst par bibliotēkas biedru. Tas ir ļoti vienkārši.

Lai reģistrētos bibliotēkā, jums:

- a) jāaizpilda pieteikums internetā vai;
- b) jāaizpilda pieteikums vietējā bibliotēkā.

Aizpildot pieteikumu gan internetā, gan bibliotēkā, jums būs vajadzīgs arī identitāti un adresi apliecinošs dokuments.

Kur es varu saņemt plašāku informāciju?

Plašāku informāciju jūs varat saņemt internetā <http://www.ni-libraries.net/> vai vietējā bibliotēkā.

Kultūras pasākumi

Kādi kultūras pasākumi notiek Ziemeļīrijā?

Ziemeļīrijā ir iespējams piedalīties daudz, dažādās kultūras aktivitātes. Ziemeļīrijai ir sena kultūras vēsture, tostarp muzika, dejošana, literatūra un teātris.

Muzeji

Kāpēc man jāiet uz muzeju kopā ar savu bērnu?

Muzeji ir ne tikai labs veids kā pavadīt laiku kopā ar bērniem, bet arī izglītot viņus. Ziemeļīrijā daudzos muzejos ieeja ir bez maksas un bieži vien tur ir arī īpašas programmas un informācija bērniem, kas padara tos interesantus, gan pieaugušajiem, gan bērniem.

Cik muzeju ir Ziemeļīrijā?

Ziemeļīrijā ir četri galvenie muzeji: Ulsteras muzejs, Ulsteras tautas un transporta muzejs, Ulsteras amerikāņu tautas parks un Armagh novada muzejs. Sīkāku informāciju par Ziemeļīrijas muzejiem jūs varat atrast internetā: <http://www.magni.org.uk/>

Mūzika

Vai Ziemeļīrijā ir populāra mūzika?

Jā, mūzika Ziemeļīrijā ir ļoti svarīga tradīcija, un tradicionālā mūzika vēl joprojām tiek atskaņota viscaur Ziemeļīrijā. Seit populāra ir arī modernā mūzika un pasaules slavenākās grupas.

Vai apkārtnē, kur dzīvoju, ir izrādes?

Jā, daudzos krodziņos Ziemeļīrijā ir speciāli vakari vai pēcpusdienas, kad spēlē tradicionālie ansambļi. Bieži šīs izrādes vai uzstāšanās ir bez maksas. Jums jānoskaidro attiecīgajā vietā, vai varat ņemt līdzi bērnus. Parasti bērniem atļauts palikt līdz 19:30 vakarā, taču tas ir atkarīgs no paša krodziņa, kura vadība nosaka, vai to drīkst apmeklēt jaunieši līdz 18 gadu vecumam.

Vai Īrijā ir koncerti?

Īrija ir vieta, kur notiek daudz koncertu, un pasaules slavenākās grupas un dziedātāji iekļauj Īriju savās koncerttūrēs. Koncerta biļetes var būt ļoti dārgas, it īpaši, ja uzstāšanās notiek lielās zālēs un uzstājas populāri izpildītāji. Koncertu reklāmas ir atrodamas jau vairākus mēnešus pirms pasākumiem lielākajās avīzēs un internetā.

Man patīk klasiskā mūzika, kur es varu atrast izrādes?

Cilvēkiem, kuriem patīk klasiskā mūzika vai opera, ir iespēja apmeklēt koncertzāles un citas vietas, kurās notiek koncerti.

Vai Īrijā notiek mūzikas festivāli?

Visā Īrijā notiek arī mūzikas festivāli. Uz tiem vecāki var doties kopā ar bērniem, tomēr nav ieteicams vest bērnus, kuri ir jaunāki par 5 gadiem.

Tie, kuriem patīk klasiskā mūzika un operas, var apmeklēt Belfāstas Vaterfrontas koncertzāli un citas koncertzāles citās pilsētās, kur notiek koncerti un izrādes.

Teātris

Vai Ziemeļīrijā ir teātri?

Jā, Ziemeļīrijā ir arī daudz teātru, kuru repertuārā ir virkne izrāžu tieši bērniem, turklāt dažādām vecuma grupām. Daudzas trupas speciāli iestudē bērnu lugas un mūzikus, kas domāti visai ģimenei.

Kino

Vai Ziemeļīrijā ir kinoteātri?

Jā, Ziemeļīrijā ir daudz kinoteātru. Daudzos no tiem var noskatīties visjaunākās filmas, turklāt gandrīz uzreiz pēc tam, kad tās piedzīvojušas pirmizrādes Amerikā vai citās pasaules valstīs. Ir arī kinoteātri, kurus sauc par mākslas kinoteātriem, tur vairāk rāda filmas oriģinālvalodās ar subtitriem angļu valodā.

Lai regulāri sekotu visiem kultūras pasākumiem, pieejama laba tīmekļa mājas lapa: <http://www.culturenorthernireland.org>

Sports un brīvais laiks

Kādas šeit ir sporta aktivitātes un brīvā laika pavadīšanas iespējas?

Ziemeļīrijā var nodarboties ar dažādiem sporta veidiem. Sports šeit ir iecienīts, un šeit notiek arī pasaules līmeņa sporta sacensības dažādos sporta veidos. Sporta zāles un laukumi ir pieejami gan bērniem, gan ģimenēm.

Peldēšana

Peldēšana Ziemeļīrijā ir kļuvusi īpaši populāra pēdējos gados. Lai gan Īrija ir sala un tās ūdeņi ir ļoti tīri, ir maz iespēju peldēties jūrā (ja vien jūs neesat īpaši drosmīgi!), izņemot vasaras mēnešos.

Kur es varu atrast vietējo peldbaseinu?

Lielākā daļa rajonu pašvaldības savā teritorijā ir izveidojušas vismaz vienu sabiedrisko peldbaseinu un maksa par tā lietošanu nav liela. Bērni parasti var peldēties bez maksas, bet pieaugušajiem ir neliela maksa.

Lai atrastu baseinus savā apkārtnē, skatieties internetā www.swimmerguide.com. Tas ir labs ceļvedis, jo tajā jūs atradīsiet daudz valstu peldbaseinus, tostarp arī Ziemeļīrijas.

Futbols

Futbols ir ļoti populārs sporta veids. Teju vai katrā Ziemeļīrijas pilsētiņā ir sava futbola komanda un arī bērnu futbola komanda. Daudzi Ziemeļīrijā atbalsta un jūt līdzi abām vietējām komandām, kā arī valsts mēroga klubiem, valsts izlasei un Anglijas futbola čempionāta komandām.

Kur es varu atrast vietējo futbola klubu?

Vislabākais veids, kā atrast piemērotu futbola komandu, kurā spēlēt, ir doties uz vietējo sporta centru un apskatīt komandu un kontaktpersonu sarakstus.

Lai atrastu savu vietējo klubu, jums jāieiet mājas lapā: www.fai.ie

Bērni bieži var iesaistīties klubu komandā skolās vai arī piesakoties skolā.

GAA

Ķeltu atlētu asociācija (GAA) ir organizācija, kas ir atbildīga par četriem sporta veidiem, no kuriem divi ir tikai un vienīgi Īru sporta veidi – futbols un harlings.

Kas ir ķeltu futbols?

Ķeltu futbols nav tas pats, kas parastais futbols, un tam ir savādāki noteikumi. Tajā ir iekļauti citu sporta veidu, tādu kā regbija, parastā un Austrālijas futbola noteikumi. Tas ir ļoti ātrs un arī ļoti populārs sporta veids Īrijā.

Kas ir harlings?

Harlings ir visātrākā lauka spēle pasaulē, kura arī ir ļoti populāra Īrijā. Harlingam ir arī paveids, ko spēlē sievietes, un to sauc par kamogi.

Gan futbols, gan harlings ir ārkārtīgi populāri un lielākajā daļā pilsētu šiem sporta veidiem ir gan pieaugušo, gan bērnu komandas.

Kur es varu atrast vietējo klubu?

Apkārtnes klubus jūs varat atrast interneta mājas lapā:

<http://www.gaa.ie/page/provinces.html>

Pastaigas un pārgājieni

Pastaigas un pārgājieni ir ļoti populāri Ziemeļīrijā. Ir atrodamas daudzu pastaigu maršrutu kartes.

Kur es varu atrast pastaigu maršrutus?

Dažādi maršruti ir atrodamī mājās lapā:

<http://www.geographia.com/northern-ireland/ukiwalk1.htm>

Ziemeļīrijas Walk ir atbildīgs par pastaigu maršrutiem Īrijā. Ir daudz iezīmētu taku. Meklējiet sīkāk mājās lapā <http://www.walkni.com/>

Parki un meži

Kur es varu atrast vietējo parku vai zaļo zonu?

Gandrīz katrā lielākā vai mazākā Ziemeļīrijas pilsētā ir zaļās zonas un parki. Parkos ģimenēm ir radīta droša vide, kur atpūsties un patīkami pavadīt laiku. Bieži tur ir iekārtoti bērnu rotaļu laukumi un pikniku vai pavardu vietas.

Ziemeļīrijā ir arī daudz mežu, un tajos pastaigājoties vai izbraucot piknikā, jūs varat jauki pavadīt laiku un atpūsties.

Par mežiem, parkiem un zaļajām zonām Ziemeļīrijā informāciju var atrast internetā <http://www.forestserviceni.gov.uk/>

Citi sporta veidi

Kādi vēl sporta veidi ir Īrijā?

Īrijā viscaur ir pieejamas sporta nodarbības gan bērniem, gan pieaugušajiem, gan visai ģimenei kopā.

Sauszemes sportošana – citi sauszemes sporta veidi Īrijā ir: regbījs, basketbols, handbols, teniss, bokss, kara māksla un aplošana.

Sportošana uz ūdens – citi ūdens sporta veidi Īrijā ir sērfošana, vindsērfgings, kaitsērfgings, burāšana un zvejošana.

Jauniešu klubi

Ar ko nodarbojas jauniešu klubos?

Viscaur Ziemeļīrijā ir atrodamī jauniešu klubi. Jauniešu klubos notiek izglītojoša rakstura vai atpūtas aktivitātes. Jauniešu klubi skaitās arī, tā saucamie, mājās darbu klubi, kuros nodarbības notiek pedagoga uzraudzībā, ārpusklases nodarbību klubi, spēles un sporta nodarbības.

Kas vada jauniešu klubus?

Klubu nodarbības vada brīvprātīgie vai kluba darbinieki, bet bieži paši jaunieši nosaka, ko darīt un kā viņi vēlas pavadīt laiku.

Kas var iesaistīties jauniešu klubos?

Klubi parasti ir paredzēti bērniem vecumā no 12 līdz 18 gadiem. Lai iesaistītos kāda kluba nodarbībās ir jāmaksā, taču maksa parasti nav liela.

Kur es varu atrast plašāku informāciju?

Ziemeļīrijas Jauniešu padome (YCNI) pārrauga jauniešu nodarbības visā Ziemeļīrijā. Sīkaku informāciju par YCNI varat atrast internetā <http://www.ycni.org>.

Skaidrojošā vārdnīca

Vārdnīcā ir iekļauti vārdi, kas lietoti tekstā, kuriem nepieciešams skaidrojums, un ar kuriem jums nāksies sastapties ikdienā.

2. sadaļa

Piederumi – priekšmeti Īrētā mājā, piemēram, mēbeles, ledusskapis, arī trauki, katli utt.

Rajona kods – šie kodi sastāv no 2 līdz 4 cipariem, un tos ievada pirms telefona numura. Piemēram, rajona kods Belfāstai ir (028), tāpat, ja jūs zvanāt uz Belfāstu, jums jāievada cipari 028xxxxxx.

Sēras - smags zaudējums, tuva radnieka nāve.

Pārtraukšana – laušana (piemēram, līguma).

Kredīts – saistība ar mobilajiem telefoniem tas nozīmē, ka jūs veicat priekšapmaksu par zvaniem.

Atbilstošs – nozīmē, ka jūs visādā ziņā atbilstat izvirzītajiem kritērijiem.

Nekustamā īpašuma aģents – pakalpojumu sniedzējs, kas nodarbojas ar īpašumu pirkšanu un pārdošanu.

Nodeva – Naudas daudzums, ko jūs kādam maksājat par pakalpojumu. Piemēram, jūs maksājat ģimenes ārstam (GP) £50 par vizīti, ja jums nav piešķirta medicīnas karte vai GP apmeklējuma karte.

Parastais telefons – telefons, kas nav mobilais, bet gan atrodas jūsu mājās un tam pieslēgts ar kabelis.

Izīrētājs – persona, kurai pieder īpašums vai arī, kura ir atbildīga par izīrēto īpašumu.

Līdzekļu kontrole – jūsu ienākumu un izdevumu pārbaude.

Interneta – atrodams ieejot attiecīgajā interneta mājās lapā.

3. sadaļa

Darbinieks, kas strādā ar mājās vardarbībā cietušajiem – īpaši apmācīts policijas virsnieks, kurš strādā ar vardarbības situācijām mājās.

PSNI – Ziemeļīrijas policijas dienests, vienkāršāk to sauc par policiju.

Patvērums – droša apmešanās vieta, kur esat pasargāts no vardarbības. Uz turieni varat ņemt līdzi arī bērnus.

4. sadaļa

Aborts – grūtniecības pārtraukšana.

Neatliekamā palīdzība – slimnīcas nodaļa, kurā ārstē negadījumos cietušos.



Akustisks – dzirdams ar ausīm.

Dzimšanas apliecība – dokuments, kurā ir ierakstīts bērna vārds, uzvārds, kur un kad viņš ir dzimis, un kas ir viņa vecāki. Tas ir ļoti svarīgs dokuments un to rūpīgi jāglabā.

Atkārtota vakcinēšana – vakcinēšana, kas nostiprina jūsu bērna aizsardzību pret slimībām.

Maksa – naudas summa, kas jāmaksā par slimnīcas pakalpojumiem.

Kontraceptīvs – zāles, ko izraksta, lai sievietei neiestātos grūtniecība.



Dentāls – saistīts ar zobiem.

Diagnoze – veselības problēmas izmeklēšanas rezultāts.

Stacionārs – vieta, kur slimības dēļ jums jāatrodas arī pa nakti.

Metaboliska slimība – ģenētiska saslimšana, kas novērota lielam skaitam bērnu.

Metaboliski traucējumi – vielmaiņas traucējumi.



Spontānais aborts – grūtniecības dabīga izbeigšanās.

Optisks – saistīts ar redzi.

Poliklīnika – ārstēšanās slimnīcā, pārbaudot veselību un saņemot ārsta norādījumus, bet nepaliekot pa nakti.

Fiziska pārbaude – ārsta vai medmāsas veikta jūsu vai jūsu bērna apskate, lai pārbaudītu, vai jums nekas nekaiš.

Ārsta pieaicināšana – jūsu ārsts kontaktējas ar citu speciālistu, piemēram, psihiatru vai psihologu un aicina viņu tikties ar jums.

Novērošanas programma – publiskā veselības māsa vai medicīnas darbinieks pārbauda jūsu bērna veselību.

Subsidēts – nozīmē, ka valdība maksā izdevumus, un jums nav jāmaksā pilna maksa.

Ārsta kabinets – ārsta vai zobārsta darba telpas.

Ārstēt – novērst veselības problēmas vai ārstēt slimību.

Pārtraukums – noteikts laika sprādis un noteikta vieta, uz kuriem jūs sūtāt savu bērnu, ja viņš ir nogrēkojies. Tas var būt kakts vai sēdēšana uz trepēm. Parasti viņš sēž tik minūtes, cik viņam ir gadu. Piemēram, 5 gadi – 5 minūtes.

Vakcinēšana un imunizēšana – injekcijas, kuras veic bērnam, lai nepieļautu saslimšanu ar bērnu slimībām. Vakcīna ir novājināti baciļi, kuri veido imunitāti, bet nav bīstami bērnam.

5. sadaļa

Pašvaldības pārziņa – tas nozīmē, ka pirmsskolu pārrauga un kontrolē vietējā pašvaldība.

Apmeklētība – nozīmē likumā paredzētu prasību, ka bērnam jāapmeklē skolu.

Izglītības sistēma – visu līmeņu izglītības sistēma, ieskaitot pamatskolu, vidusskolu, trešā līmeņa izglītību, pieaugušo un tālākizglītību.

Otrā līmeņa izglītība – otrā līmeņa izglītība. Lielākais vairums skolēnu pāriet uz otro izglītības līmeni 12/13 gadu vecumā, t.i. pēc pamatskolas beigšanas. Šo līmeni sauc arī par pamatzglītības turpināšanu.

Saīsinājumi un akronīmi

| | |
|--------------|--|
| BBC | Britu raidorganizācija |
| BCG | Bacillus Calmette-Guérin |
| ES | Eiropas Savienība |
| EEZ | Eiropas ekonomiskā zona |
| FSA | Pārtikas standartu pārvalde |
| GAA | Ķeltu atlētu asociācija |
| GP | Ģimenes ārsts |
| HiB | Haemophilus influenzae B tips |
| HRC | Parastās rezidences apstākļi |
| ITV | Neatkarīga televīzija |
| MABS | Padomi naudas lietās un budžeta pakalpojumi |
| MMR | Masalu, cūciņu un masaliņu vakcīna |
| MOT | Transporta pārbaudes ministrija |
| NIE | Ziemeļrijas enerģija |
| NISRA | Ziemeļrijas statistikas un pētījumu aģentūra |
| TB | Tuberkuloze (BCG vakcīna) |
| TV | Televīzija |